

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 983

18. VELJAČE 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

SADRŽAJ

6

Zašto telefonske sjednice HNV-a?
**Kratki rokovi
za veliki broj odluka**

8

Vijeća za međunarodne odnose
**Postoje, ne postoje,
ne funkcioniraju**

12

Cvijetin Milivojević, politolog
**Političke igre
vlasti i oporbe,
većine i manjina**

26

Naši gospodarstvenici (LXXVI.)
**Toplina i ljubav
za stare i bolesne**

34

Obnova crkve Presvetog Trojstva
u Maloj Bosni
Novo ruho

36

Cila Radakov
**Šest desetljeća
s češljem u ruci**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Tko ovdje živi?

U oči parlamentarnih, predsjedničkih i beogradskih izbora (i izbora u još nekim lokalnim sredinama) oporba je optužila vlast za organizirano dodjeljivanje državljanstva i prebivališta građanima Bosne i Hercegovine. Građani BiH imaju pravo na srbijansko državljanstvo, ali u redovitom postupku to traje. A vremena se nema puno, pa osim na mjestima gdje se to radi, a to su veleposlanstvo i konzularna predstavništva, zahtjeve za državljanstvo moguće je predati i na neobičnim mjestima kao što je recimo veterinarska stanica u Srebrenici.

Naravno, vlast negira da (zlu ne trebalo) mobilizira nove glasače iz Republike Srpske. A to negiranje trebaju potkrijepiti službeni podaci da je skoro 108.000 novih stanovnika, koliko je Beograd dobio od veljače prošle godine do danas, brojka koja ne odskače od višegodišnjih prosjeka. Svaka sumnja bila bi otklonjena kada bi se nama biračima dozvolilo provjeriti živi li još tko na našim adresama, a da mi o tome pojma nemamo. Ako se tu skućio još netko, pitanje je kako, jer bez suglasnosti vlasnika i dokaza da je onaj tko daje suglasnost vlasnik stana ili kuće tako nešto redovitim putem ne ide.

To muljanje s adresama nije predizborni izum, jer već godinama dobro prolazi u priči sa zakupom državne zemlje. Onima gladnim zemlje malo je njiva tamo gdje legalno mogu licitirati (a to su njihove katastarske općine), pa grabe i tamo gdje ne bi smjeli. Sve ne kršeći zakon. Dovoljno je samo prijaviti se na adresu tamo gdje je zemlja i prepreke nema. Stotinama hektara lako se može pridodati još 50 ili 100. Dovoljna je samo prava adresa. Oni koji zaista tamo i žive i htjeli bi skromnih 10 ili 20 hektara ionako nemaju šanse.

Čujem ovih dana kako se onima koji malo-malo mijenjaju adrese potkrala pogreška. Izvjesni NN prijavio se u jednom selu, ali na adresu gdje je umjesto kuće tek njena ruševina neuvjetna za život. Ali tko to provjerava? I što ako kuća nema ni struje ni krova? Važno je da još ima adresu. To je izgleda danas na cijeni.

Z. V.

Potpisivanje ugovora

Novo uvećanje potpore manjinskim listovima

Pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Dragana Milošević** uručila je ugovore za sufinanciranje listova na jezicima nacionalnih manjina čiji su osnivači nacionalna vijeća, vrijedne ukupno 390 milijuna dinara.

Milošević je ovom prigodom istaknula da je Pokrajinska vlada od 2016. značajno uvećala sredstva za rad manjinskih novinsko-izdavačkih kuća – s 264 milijuna na 390 milijuna. U odnosu na prošlu godinu sredstva su uvećana za 78 milijuna, a najavljeno je i novo povećanje sredstava u idućoj, 2023. godini.

»Ovime smo praktično potvrdili ono što smo najavili 2016., da ćemo vam biti podrška. Ovo je pravi pokazatelj partnerskog odnosa i suradnje koju imamo s vama, ali i s nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Ovim u suštinskom smislu jačamo svaku nacionalnu zajednicu na teritoriju AP Vojvodine, to jest obaveza svih nas i zato provodimo u djelo sve ono što smo obećali«, rekla je tajnica Dragana Milošević.

Uručeni su ugovori za 22 lista devet izdavačkih kuća, među kojima je i NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice.

Ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ladislav Suknović** je izjavio kako je povećanje sredstava od velikog značaja za sve novinsko-izdavačke kuće, jer je u 2022. došlo do povećanja cijene papira, kao jednog od osnovnih elemenata za proizvodnju novina i knjiga.

»Mi smo o ovom problemu informirali Pokrajinsko tajništvo koje je imalo sluha za nas te nam povećalo sredstva za 25 posto. To nam puno znači, kao i svim drugim izdavačkim ustanovama, i to će nam u velikoj mjeri pomoći u održavanju kvalitete tjednika, ne samo u sadržajnom smislu nego i u onom tehničkom«, kazao je Suknović.

H. R.

O suradnji *Hrvatske riječi* i katoličkih medija

Subotički biskup mons. **Slavko Večerin** susreo se s ravnateljem NIU *Hrvatska riječ* **Ladislavom Suknovićem** i glavnom i odgovornom urednicom tjednika **Zlatom Vasiljevićem**, a razgovoru je prisustvovao i urednik katoličkog lista *Zvonik* vlč. **Vinko Cvijin**.

Biskup je pozitivno ocijenio suradnju između *Hrvatske riječi* i Katoličkog lista *Zvonik* i Informativne katoličke agencije, te istaknuo kako se suradnja treba nastaviti i proširiti.

CRTA traži provjeru adresa iz popisa birača

Promatračka misija Centra za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA) uputila je zahtjev Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave da se na internetskoj stranici ministarstva, pored već postojećih mogućnosti uvida u dijelove biračkog spiska, omogući pregled prijavljenih birača na adresama.

Unosom jedinstvenog matičnog broja, kao i broja osobne karte, birač bi na ovakav način dobio uvid u to koliko je ukupno birača prijavljeno na njegovoj adresi stanovanja, kao i imena i prezimena prijavljenih osoba. U cilju zaštite podataka o ličnosti, pretraga bi bila moguća samo za mjesto prebivališta birača koji radi provjeru, ali ne i za druge adrese.

Kako se u posljednje vrijeme sve češće govori o manipulacijama popisom birača, takozvanom uvozu birača ili naseljavanju novim biračima pojedinih općina i gradova, uvođenjem ove dodatne kontrole pridonijelo bi da se otklone sumnje u zlouporabu i popisa birača, navela je CRTA.

»Prema istraživanju CRTE čak 60 odsto građana smatra da s popisom birača nešto nije u redu i sumnjaju u njegovu ispravnost. Upravo zbog toga svaki napor uložan u povećanje transparentnosti popisa birača, vodeći računa o zaštiti podataka ličnosti, naročito pred predstojeće izbore za predsjednika i narodne zastupnike, bit će od velike važnosti prilikom ocjene kvalitete izbornog procesa u Srbiji«, navedeno je u priopćenju.

Promatračka misija OESS/KDILJ je poslije izbora 2020. godine kao prioritetnu preporuku istaknula izlaganje popisa birača javnosti na uvid i kontrolu.

Beta

Raspisani parlamentarni izbori, i lokalni u Beogradu, Boru i 11 općina

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** raspisao je 15. veljače, na Dan državnosti, izvanredne parlamentarne izbore u Srbiji za 3. travnja. Skupština Srbije raspuštena je na obrazloženi prijedlog Vlade Srbije koji je Vlada usvojila prethodnog dana.

Ukaz o raspuštanju Skupštine stupa na snagu u trenutku objavljivanja u *Službenom glasniku Republike Srbije*, kazao je Vučić i pozvao građane da sudjeluju na izborima, te je uz poruku »neka najbolji pobijedi« poželio građanima sretne izbore. Rokovi počinju teći od dana stupanja na snagu odluke, dodao je.

Prethodni redovni parlamentarni izbori održani su 21. lipnja 2020. i na njima je pobijedila lista oko Srpske napredne stranke »Aleksandar Vučić – Za našu djecu« s osvojenih 188 mandata.

U parlament su ušle i Socijalistička partija Srbije, Jedinствена Srbija – Dragan Marković Palma s 32 mandata i izborna lista Aleksandar Šapić – Pobjeda za Srbiju koja je osvojila 11 mandata.

Mandate su osvojile i liste nacionalno-manjinskih stranaka: Savez vojvođanskih Mađara – Istvan Pastor s devet mandata, Lista koalicije oko Muamera Zukorlića s četiri mandata i s po tri mandata Albanska demokratska alternativa – Ujedinjena dolina i izborna lista SDA Sandžaka – dr. Sulejman Ugljanin.

Većina oporbenih stranaka je bojkotirala izbore, a koalicija Vojvođanski front koje je dio bio i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini nije uspjela prijeći cenzus i ostali su bez zastupnika.

Istoga dana je predsjednik Skupštine Srbije **Ivica Dačić** raspisao lokalne izbore, također za 3. travnja. Izbori za gradske skupštine će biti održani u Beogradu i Boru, a za skupštine općina u Aranđelovcu, Smederevskoj Palanci, Lučanima, Medveđi, Knjaževcu, Bajinoj Bašti, Doljevcu, Kuli, Kladovovu, Majdanpeku i Sečnju.

Dačić je najavio da će početkom ožujka raspisati izbore za predsjednika Srbije, 90 dana prije isteka mandata.

On je rekao da je trenutni saziv Skupštine od 3. kolovoza 2020. do danas odlučivao o 435 točaka dnevnog reda, da je usvojio 265 zakona, od kojih je 241 bilo u redovnom postupku, da je proveden referendum o promjeni Ustava i održan međustranački dijalog o izbornim uvjetima.

H. R.

DZH poziva na formiranje hrvatske liste

»**U**susret izborima za narodne zastupnike u Skupštini Republike Srbije, upućujemo javni poziv Predsjedništvu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini da otpočnemo pregovore o zajedničkom nastupu na izborima i formiranju zajedničke manjinske, Hrvatske liste. Zajedničkim nastupom, pod našim, hrvatskim imenom osnažit ćemo jedinstvo Hrvata u Republici Srbiji i pokazati da smo zreli i sposobni koristiti mehanizme afirmativ-

nih mjera za izborne liste nacionalnih manjina«, navodi se u priopćenju Demokratske zajednice Hrvata.

DZH poziva i predsjednicu Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasnu Vojnić** da »u cilju osnaživanja jedinstva hrvatske zajednice« posreduje u realizaciji ovog, kako se navodi »nadasve važnog pothvata za afirmaciju Hrvata u Republici Srbiji«.

Vijeća za međunacionalne odnose

Postoje, ne postoje, ne funkcioniraju

»Neke nadležnosti grad ne može izvršavati bez postojanja mišljenja i stava Vijeća za međunacionalne odnose«, kaže Bálint Pásztor. »U Rumi, gdje je broj Hrvata u ukupnome pučanstvu zadovoljavajući, Vijeće čak nije ni osnovano, ili pak Vijeće u Beočinu: niti jedna sjednica nije održana niti se članovi Vijeća uvažavaju kao nositelji manjinskoga života i procesa na lokalnoj razini«, kaže Darko Baštovanović

Vijest nakon posljednje sjednice Skupštine Grada Subotice bila je najava formiranja Vijeća za međunacionalne odnose. Iako su lokalne samouprave u kojima žive i pripadnici nacionalnih manjina po zakonu obvezne formirati ova vijeća, Grad Subotica proteklih 15 godina bio je bez Vijeća za međunacionalne odnose. Nisu tu obvezu ispoštovali ni neke druge lokalne samouprave, a u nekim sredinama vijeća postoje samo formalno.

Kreatori multikulturalnih politika

Da je Subotica 15 godina bila bez Vijeća za međunacionalne odnose potvrdio je predsjednik Skupštine grada **Bálint Pásztor**, najavljujući na konferenciji za novinare sjednicu lokalnog parlamenta na kojoj je točka dnevnog reda bila upravo formiranje Vijeća za međunacionalne odnose.

»Vijeće za međunacionalne odnose osniva se na temelju Zakona o lokalnoj samoupravi i na temelju Statuta Grada Subotice. Prethodnih 15 godina Vijeće nije radilo, zato smo trpjeli opravdane kritike od strane republičke vlasti i međunarodnih organizacija koje se bave zaštitom manjinskih i ljudskih prava. Zato mi nije jasno kako je moguće da 15 godina nijedna gradska vlast ovu temu nije smatrala bitnom. Vrlo brzo imenovat ćemo i članove tog Vijeća. Ova tema je bitna jer na osnovu određenih zakona Republike Srbije neke nadležnosti grad ne može izvršavati bez postojanja mišljenja i stava Vijeća za međunacionalne odnose i određene procese možemo odblokirati poslije njegovog formiranja«, kazao je Pásztor.

Subotica tako tek treba dobiti Vijeće za međunacionalne odnose, neke lokalne samouprave tu zakonsku obvezu provode godinama, a neke su i dalje bez Vijeća za međunacionalne odnose iako je Zakon o lokalnoj samoupravi precizan. U članku 98. navedeno je da se »u nacionalno mješovitim jedinicama lokalne samouprave osniva vijeće za međunacionalne odnose, koji

čine predstavnici srpskog naroda i nacionalnih manjina«. Nacionalno mješovite jedinice lokalne samouprave su lokalne samouprave u kojima pripadnici jedne nacionalne manjine čine pet posto stanovništva ili sve nacionalne manjine zajedno više od 10 posto. Djelokrug rada vijeća određuje se općinskim i gradskim odlukama. Vijeće za međunacionalne odnose odluke donosi konsenzusom. Skupština i sva izvršna tijela jedinica lokalne samouprave dužna su prijedloge svojih odluka koji se tiču nacionalne ravnopravnosti prethodno dostaviti na mišljenje Vijeću za međunacionalne odnose.

»Vijeća za međunacionalne odnose sigurno predstavljaju jedan od bolje osmišljenih mehanizama unaprjeđenja međuetničkih odnosa na lokalnoj razini. Kada kažemo međuetničkih, ne mislimo samo na rješavanje međunacionalnih sukoba nego ona trebaju biti kreatori multikulturalnih politika na lokalnu. Ono što je svakako problem jest to što je, nažalost, Zakonom o lokalnoj sa-

moupravi napravljen čitav niz propusta u samome izboru članova vijeća, njihovoj nadležnosti pa sve do načina njihovoga rada. Ovo se čak nije promijenilo niti nakon izmjena Zakona o lokalnoj samoupravi, jer je čitav članak Zakona prepisan iz stare inačice i nisu napravljena nova unaprjeđenja. Kada je u pitanju hrvatska zajednica, po-

stoje brojne manjkavosti jer u mjestima kao što je Ruma, gdje je broj Hrvata u ukupnome pučanstvu zadovoljavajući, Vijeće čak nije ni osnovano, ili pak Vijeće u Beočinu, gdje sam i osobno član: od posljednjih izbora 2020. godine niti jedna sjednica nije održana niti se članovi Vijeća uvažavaju kao nositelji manjinskoga života i procesa na lokalnoj razini», kaže međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović**.

Hrvatsko nacionalno vijeće uradilo je popis svih hrvatskih članova u Vijećima koja su formirana, konstatirano je gdje se moraju formirati i započelo se s izradom priručnika za kvalitetniji rad hrvatskih članova Vijeća za međunacionalne odnose.

Prava, ali kako ih koristiti?

Da posla za vijeća za međunacionalne odnose ima potvrđuje i izvješće o posjetima okruzima u Srbiji Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog koji je načinjen nakon što je ministrica **Gordana Čomić** u prvoj polovini prošle godine obišla sve okruge i nacionalna vijeća.

Kako se navodi u izvješću, u koje je *Hrvatska riječ* imala uvid, područja koja su se izdvojila kao zajednička za većinu lokalnih samouprava odnose se na ostvarivanje prava na službenu uporabu jezika i pisma, nedostatak sveobuhvatnih informacija o zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u javnoj upravi u skladu sa zakonom, ostvarivanje prava na informiranje na jezicima nacionalnih manjina, funkcioniranje vijeća za međunacionalne odnose, suradnju lokalnih samouprava s nacionalnim vijećima, uključujući i financiranje rada nacionalnih vijeća u skladu sa zakonom.

Ove ocjene u nastavku izvješća ilustrirane su primjerima:

»U pojedinim lokalnim samoupravama u kojima je u službenoj uporabi jezik i pismo nacionalnih manjina ne postoje prevodioci za jezike nacionalnih manjina, službene internetske stranice lokalnih samouprava i ustanova

nisu izrađene na jezicima nacionalnih manjina. Statuti i opći akti lokalne samouprave, statuti i pravilnici ustanova ne prevode se na jezike nacionalnih manjina. Uočene su pogrešno ispisane dvojezične ploče s nazivima naseljenih mjesta. Nazivi službi na šalterima u prostorijama općinskih i gradskih uprava i ustanova nisu ispisane na jezicima nacionalnih manjina. Na inzistiranje nacionalnih vijeća da se uočeni nedostaci isprave, lokalne samouprave i ustanove sporo reagiraju. Nedovoljan broj uposlenih prevoditelja za jezike nacionalnih manjina dodatno je uvećan ograničenjem zapošljavanja u javnom sektoru. Uočeno je da se u jedinicama lokalne samouprave u kojima postoje ova radna mjesta, a koja su ostala upražnjena odlaskom zaposlenog u mirovinu ili iz drugih razloga, popunjavaju zaposlenima koji ne posjeduju znanje jezika nacionalne manjine. Ova primjedba se odnosi i na matičare u matičnom području u kojima pripadnici nacionalne manjine imaju pravo na upis prema jeziku i pismu pripadnika nacionalne manjine», navodi se u izvješću Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Ovo Ministarstvo ukazuje da ne postoje precizne katastarske evidencije o broju uposlenih pripadnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne samouprave. Podaci o (su)financiranju manjinskih medijskih sadržaja na lokalnom nivou nisu precizni, uključujući i sredstva koja se izdvajaju kroz natječaje, čak ni u općinama na čijim teritorijima živi značajan broj manjinskih zajednica.

»Potrebno je pojačati inspekcijski nadzor nad primjenom Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma, organizirati učenje jezika nacionalnih manjina za uposlene u tijelima i institucijama lokalnih samouprava, kao jezika sredine u kojoj rade, kao i obuku službenika koji bi građane informirali o primjeni njihovog prava. U pojedinim sredinama potrebno je organizirati obuke učenja srpskog jezika i pisma. Potrebno je poduzeti aktivnosti u cilju funkcioniranja Vijeća za međunacionalne odnose», ukazuju u resornom Ministarstvu.

Z. V.

Zašto telefonske sjednice HNV-a?

Kratki rokovi za veliki broj odluka

U 2021. godini održana je 21 sjednica HNV-a. »Žive« su bile tri, a na 18 sjednica vijećnici su se izjašnjavali telefonski

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, 72. po redu, održana je 9. veljače. Bila je to telefonska sjednica, a vijećnici su se između ostalog izjašnjavali o planu rada i financijskom planu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Vijećnik **Darko Sarić Lukendić** glasao je protiv, a razloge je obrazložio u pisanom odgovoru dostavljenom HNV-u i *Hrvatskoj riječi*.

»Smatram da je bilo potrebno po ovako važnim točkama organizirati 'živu' sjednicu Vijeća. Praksa da se odluke poput usvajanja programa rada, financijskih planova i izvješća o radu donose na telefonskim sjednicama posve obesmišljava kako institut telefonskih sjednica, koje su u prvom planu i uvedene radi donošenja odluka koje su formalnog karaktera, tako i rad samoga Vijeća. Svjestan

sam da pojedinci u sadašnjem sazivu (i) ove odluke koje se tiču rada Zavoda (po)smatraju tek kao puku formalnost i to nije dobro«, naveo je Sarić Lukendić.

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** kaže da je primjedba na mjestu, ali telefonske sjednice su neizbježne jer se tijekom godine mora donijeti veliki broj odluka, mišljenja, preporuka; često su rokovi u kojima se traže odluke ili mišljenja prekratki, tek nekoliko dana i na koncu »žive« sjednice koštaju.

U prošloj godini 109 odluka

Prema riječima Vojnić Hrvatsko nacionalno vijeće sukladno Zakonu i Statutu, preko svojih tijela tijekom jedne godine mora donijeti oko 200 odluka, mišljenja ili preporuka – Vijeće samostalno donosi i mijenja Statut, Poslovnik i druge akte Vijeća, donosi financijski plan svojega djelovanja, financijsko izvješće i završni račun, godišnji plan rada i izvješće o realizaciji godišnjeg plana rada, osniva ustanove, fondacije, imenuje i razrješava ravnatelje, članove upravnih i nadzornih odbora ustanova čiji je osnivač, daje mišljenja ili usvaja njihove planove i programe rada, financijske planove i posljedična izvješća, predlaže predstavnike u Vijeća za međunarodne odnose u jedinicama lokalnih samouprava, ustanovljuje i dodjeljuje priznanja, zauzima stajališta, pokreće inicijative i poduzima mjere u svezi sa svim pitanjima koja su neposredno povezana s položajem, identitetom i pravima hrvatske nacionalne manjine u zakonom predviđenim područjima (kultura, informiranje, obrazovanje i službena uporaba hrvatskoga jezika i pisma), donosi mišljenja u postupku izbora ravnatelja škola ili drugih ustanova, daje suglasnosti na otvaranje odjela škola, daje mišljenje o raspodjeli sredstava po natječajima... i sve drugo što je Zakonom o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina dodijeljeno u okviru propisanih nadležnosti.

»Primjera radi, u 2021. godini su vijećnici HNV-a usvojili 109 odluka (uz to su usvajane i odluke, mišljenja i preporuke od strane odbora, povjerenstva i Izvršnog odbora). Dakle, prilično je veliki dio administrativnog posla stavljen pred Vijeće. Svaku od tih odluka treba pripremiti, iskomunicirati, obrazložiti, a na koncu se pozitivno ili negativno izjasniti te odluku primjerenog oblika, suvislog sadržaja i jezično umivenu dostaviti nadležnim institucijama. Odviše posla bilo bi i da nam je on jedini – da ne gradimo Hrvatsku kuću, obnavljamo kuću bana **Josipa Jelačića**, osiguravamo financijska sredstava za razvojne projekte, organiziramo izvannastavne aktivnosti, pružamo podršku u slučajevima kršenja manjinskih prava, izrađujemo udž-

»Živa« sjednica HNV-a 22. prosinca 2021. godine

benike, sudjelujemo u procesu europskih integracija... ili pak se borimo sa sustavom koji nam je ovoliko i ovakvu administraciju i nametnuo«, kaže Vojnić.

Kratki rokovi i skupe sjednice

Uz brojne odluke, inicijative, preporuke, mišljenja izazov su i rokovi, koji često na žalost, prema važećim procedurama HNV-a, budu nemogući za ispoštovati.

»Na adresu ureda stigne predmet na mišljenje, najčešće uz rok od 3 ili 5 dana. Kako bi se ispoštovao Poslovnik o radu Vijeća, poziv s materijalom mora biti poslan najmanje 5 dana prije održavanja same sjednice, iznimno kraće kada za to postoje opravdani razlozi. Dakle, ne samo što sjednica u tom slučaju mora biti telefonska nego se još i rokovi moraju prekršiti jer pojedine odluke moraju proći usvajanje na odboru koji je nadležan za to pitanje, zatim Izvršnom odboru i tek na koncu Vijeću. Zaključno rečeno, koordinacija radom i upravljanje Vijećem u tom smislu podrazumijeva umješnost organiziranja 'živih' sjednica Vijeća u vrijeme koje bi obuhvatilo najveći dio krupnih i važnih odluka koji podrazumijevaju otvorenu raspravu ili pak detaljnije obrazloženje. Tijekom godine planira se najčešće pet 'živih' sjednica vijeća (iznimno je bilo manje sjednica prethodne dvije godine zbog lockdowna i epidemioloških preporuka) i mnoštvo telefonskih, ovisno o zahtjevima i rokovima koji pristižu u Vijeće (prošle godine ih je bilo 18)«, kaže predsjednica HNV-a.

»Živa« sjednica HNV-a košta i do 250.000 dinara, a tu su uračunati putni troškovi, materijal, minimalna reprezentacija i paušali koji se isplaćuju samo nazočnim vijećnicima na 'živim' sjednicama u visini od 2.5000 dinara.

»Mišljenje vijećnika, sugestije, preporuke i rasprave su nam od izuzetne važnosti, međutim organiziranje jedne sjednice Vijeća košta i do 250.000 dinara. Ako bismo organizirali više od pet sjednica Vijeća godišnje, to bi zna-

čilo da bi gotovo desetina ukupnog proračuna koje Vijeće dobije od Republike bilo utrošeno na sjednice Vijeća. Pitanje financiranja rada vijeća nacionalnih manjina u Srbiji trenutno je jedno od najboljih – ne samo da su financijska sredstva minimalna nego se 50% novca mora potrošiti na aktivnosti koje se ne odnose na funkcioniranje vijeća. Uz to, do prošle godine članovi pojedinih odbora i povjerenstava nisu dobivali naknadu po sjednici. U ožujku prošle godine, na moju osobnu inicijativu, vijećnici su izglasali da naknada članovima odbora i povjerenstava bude vrednovana makar na simboličnom planu – 1.000 odnosno 1.500 dinara po sjednici. To je pretpostavljalo da se za te namjene nađu dodatna sredstva (oko 50.000 dinara po odboru godišnje) kako se ne bi narušio osnovni koncept održavanja onolikog broja sjednica koji je dovoljan za uživo odlučivanje i dogovor oko strateških stvari, a da se pritom ne zakine novac neophodan za realizaciju programa i projekta, kojih barem u ovom sazivu zaista ne manjka. Najsretnija bih bila, ne samo kada bi se vijećnici češće mogli susretati, nego i kada naknade za rad u tijelima Vijeća ne bi morale biti simbolične. Vjerujem da će i za to doći bolja vremena«, kaže Vojnić.

Ona podsjeća da je telefonskih sjednica bilo i u ranijim sazivima HNV-a, a vijećnici s »druge liste« koristili su se ovakvom vrstom prigovora iako su, kako kaže Vojnić, svi dobro znali da je drugačije nemoguće.

»Izuzev, ako donesete stratešku odluku da ćete se u slučaju neodržavanja telefonskih sjednica suočiti s drugom vrstom kritičkog pitanja – npr. zašto se Vijeće u 2021. godini oglašilo na 76 zahtjeva za mišljenjem 38 institucija? Znači li to prešutnu suglasnost ili pak da je te godine stručno-poslovni tajnik HNV-a sistematizacijom posla bio oslobođen 780 telefonska poziva i mogao se detaljno posvetiti svih 556 ulaznih faktura što bi samo realno i trebalo biti njegov posao?«

Z. V.

»Godine novog preporoda«: 50 godina od *Hrvatskog proljeća* (VIII.)

Poslije kratkog proljeća – nagla jesen

Kulturno-društveno gibanje subotičkih Hrvata, započeto 1960-ih, naglo je prekinuto početkom 1972. godine. Najagilniji članovi HKUD-a Bunjevačko kolo optuženi su za narušavanje samoupravnih odnosa i uklonjeni iz javnog života. Posljedično, među Hrvatima je uslijedla višegodišnja jeziva šutnja

Društveni život bunjevačko-šokačkih Hrvata odvijao se od pamtivjeka otežano. Tome su uzrok ne samo vanjski pritisci, nego, nažalost, izvjesni bunjevački sinovi, koji su, svjesno ili nesvjesno, stajali na put općem razvoju svojega roda. Tragična povijest bačkih Hrvata puna je imena, čije izgovaranje odmah asocira na odmetništvo. Kada su se ugledne starješine subotičkih Hrvata odlučile na osnivanje Bunjevačke pučke kasine 1878., gradonačelnik **Ivan Mukić**, iako i sam Hrvat, ne samo što višim vlastima nije preporučio da odobre pravila novoosnovanog društva nego ih je štoviše nagovarao da to nikako ne urade.

U vrijeme međuraća po takvoj aktivnosti istaknuo se **Mijo Mandić**. Kada je početkom 1931. pokrenuta akcija za podizanje spomenika **Anti Miroljubu Evetoviću**, ostarjeli Mijo Mandić nije štedio napore da spriječi njevu realizaciju. Išao je čak u Beograd i iznio slučaj pred predsjednikom vlade **Petrom Živkovićem**. Posljedično, odbor za podizanje spomenika riješio je da odgodi podizanje spomenika na neizvjesno vrijeme. Nadalje, koncem 1933. na sjednici Gradskog predstavništva Mandić je napao hrvatske prvake. Biskupa **Ljudevita Budanovića** je optužio da vrši hrvatsku propagandu, a za **Blaška Rajića** je rekao da je on u vrijeme mađarske ere »trčao oko peći«. Posljedično, Hrvati su se distancirali od njega, te je pedesetogodišnjicu od pokretanja *Nevena* 1934. morao proslaviti sa svojim nesunarodnjacima. Ono što je bio Mandić 30-ih, to su 70-ih bili Hrvati komunisti tvrdolinijaši, koji su u vrijeme »progona vještica« 1971.-1972. ustali protiv svojih sunarodnjaka.

Magnum crimen

Preostali dokumenti HKUD-a *Bunjevačko kolo* pokazuju da je Društvo imalo velike planove za 1972. godinu. Predviđena su predavanja, istraživanja i izdavački pot-hvati. Međutim, u međuvremenu su se dogodile krupne promjene na političkoj sceni. Za tajnika Saveza komunista u Subotici došao je **Stipan Kopilović**, koji se pokazao kao neumoljivi provodilac odluka Predsjedništva SKJ donesenih na 21. sjednici u Karađorđevu 30. studenoga i 1. prosinca 1971. Nije prošlo dugo i na udaru Partije našla se uprava *Bunjevačkog kola*: predsjednik **Ivo Stantić**, **Naco Zelić**, **Grgo Bačlija** i **Milivoj Prčić**. Oni su optuženi za uzurpiranje *Kola*, narušavanje samo-

upravnih odnosa i povezivanje s Maticom hrvatskom, te su smaknuti s položaja. Naravno, komunisti se nisu zadovoljili obezglavljivanjem formalne uprave. Htjeli su iz Društva očistiti najagilnije članove, koji su mu zapravo davali kurs. Tako su na red čistke došli i **Jakov Kopilović**, **Geza Kikić**, **Lazar Merковиć**, **Matija Poljaković**, **Balint Vujkov** i drugi. Ostali članovi *Kola* su proganjeni samo zato što su se njihova imena javila u popisu od 100 članova Matice hrvatske iz Subotice iz 1969. godine.

Naravno, komunisti su uložili sva raspoloživa sredstva (uključujući i Upravu državne bezbednosti) da slučaj svakog inkriminiranog dodatno otežaju. Bačlija je tako optužen i zbog nastupa na osnivačkoj skupštini ogranka Matice hrvatske u Iloku (25. travnja 1971.), kada je rekao da mu škola nije pružila mogućnost da nauči hrvatski jezik. Kopilović je optužen što je za *Hrvatski tjednik* dao izjavu da ne želi »Hrvatsku koja se može pretrčati za jedan dan«. Kikić je optužen što je dao tiskati svoja djela u nakladi Matice hrvatske, što kao komunist na vrijeme nije prijavio »negativne pojave« u *Kolu* (tj. »otkucao« drugove), što je pisao povijesne radnje o preporodnom pokretu bačkih Hrvata 1870-ih, koje se kose s komunističkim učenjem o naciji. Vujkov je optužen što je svoja djela dao tiskati u nakladi Matice hrvatske, ali i zbog toga što se zalagao da se mladim Hrvatima i Hrvatima iz Subotice osiguraju stipendije Matice hrvatske radi studiranja u Zagrebu. Poljaković je optužen zbog svojih napisa u *Subotičkoj Danici* i *Hrvatskom tjedniku*. Merковиć je optužen što je pustio u *Rukovet* Kikićeve tekstove, koje je stručna komisija (na čijem čelu je bio **Geza Gulka**) ocijenila kao nacionalističke.

Stipendije

U inkriminiranju članova *Kola* sudjelovali su nerijetko i Hrvati tvrdolinijaši. Međutim, oni nisu bili jedini. Kao najglasniji zagovornici obračuna s »proljećarima« se javljaju **Nedeljko Milošev**, **Geza Gulka**, **Lajos Tóth**, **Radovan Ždrle**, **Aleksandar Simeunović** i drugi. Članovima *Kola* su natovarili silne optužbe na vrat. U neke su čvrsto vjerovali, u neke pak su i sami sumnjali.

Međutim, za njih je bilo najneoprostivije što su, kako je istraga UDB-e pokazala, neki članovi *Kola* (**Ivo Stipić** i **Balint Vujkov**) tražili od Matice hrvatske stipendije za hrvatske studente iz Bačke, koji studiraju ili bi studirali u

Dužijanca 1973.

Zagrebu. U tome su vidjeli negativnu selekciju mladeži. Smatrali su da te stipendije zaslužuju i djeca srpske i mađarske nacionalnosti.

Kazne

Prijelaz iz 1971. u 1972. je prošao u znaku utvrđivanja zločina pojedinih članova *Kola*. Uprava državne bezbednosti je tijesno surađivala sa Savezom komunista. Dok je SKJ glumio humanost, čestitost, ispravnost, dotle je UDB izvan očiju javnosti iznuđivala od osumnjičenih nedostajuće dokaze. Već početkom 1972. prikupljeno je dovoljno dokaza protiv nekih pojedinaca, pa su uslijedile prve kazne. Najlakši slučajevi su bili članovi *Kola*, koji su bili učlanjeni u SKJ. Geza Kikić i Jakov Kopilović su siječnja 1971. isključeni iz SKJ. Negdje u isto doba je isključen i Grgo Bačlija, koji se praktički nije skidao s teme sastanaka svoje organizacije (Osnovne organizacije SK *Severtrans*) od siječnja 1972. do travnja 1972. Merković je na osnovnoj organizaciji SK novinara 12. lipnja 1972. isključen iz SKJ. S članovima *Kola*, koji nisu bili učlanjeni u SKJ, razračunale su se njihove radne organizacije, izglasavši im nepovjerenje (praktički suspenziju).

Odluke organizacija SK bile su osnov za otpuštanja, policijska isljeđivanja i sudske peripetije. Godine 1972. i 1973. su prošle u znaku progona članova *Kola*. Čistka, međutim, nije bila ograničena samo na vrh i najagilnije članstvo Društva nego je proširena i na širi krug članova i simpatizera, čiji magnum crimen se sastojao u tome što su se njihova imena zatekla na popisu članova Matice hrvatske u Subotici s kraja 60-ih.

»Samo u Subotici više od 110 sudaca, pravnika, profesora, liječnika, inženjera, pisaca, novinara, bibliotekara, slikara, glumaca, glazbenika – bili su prisiljeni na iseljavanje ili na ponižavajući status društvenih izopćenika«, piše u svojoj knjizi *Hrvatsko proljeće i Hrvati* (2009.) Naco Zelić, jedan od sudionika događaja. Nakon temeljite kadrovske čistke, u *Bunjevačko kolo* je dovedena nova uprava, koja je ekavizirala naziv društva i izbacila pridjevak »hrvatsko« 1973. Napisana su nova pravila, koja su rad Društva svela na folklor. Tako je među Hrvatima u Subotici uslijedilo još jedno razdoblje šutnje, koje je bilo jezivije utoliko što je bilo obilježeno odsustvom autentičnih sadržaja.

(kraj)

Vladimir Nimčević

Cvijetin Milivojević, politolog

Političke igre vlasti i oporbe, većine i manjina

Intencija vlasti je da zadovolji sve koalicijske partnere iz stranaka nacionalnih manjina. Očigledno se uvijek bira među nacionalnim manjinama jedna vrsta političkog igrača s kojima se može na neki način trgovati i da su obje strane zadovoljne time. Ne bi me iznenadilo da SNS pokuša nekog od političkih predstavnika hrvatske nacionalne manjine staviti na svoju listu i na taj način zadovoljiti Sporazum

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Politolog i novinar **Cvijetin Milivojević** čest je gost političkih TV emisija kao tumač i komentator aktualnih političkih događanja. Kako sam kaže nazivaju ga Mister članak 115. jer inzistira na protuustavnosti istodobnog vršenja funkcije predsjednika države i predsjednika stranke. Uz kritiku aktualnog predsjednika za to kritizira i oporbu koja se, po njegovom mišljenju, nedovoljno zalaže da se ta situacija razriješi i Ustav poštuje.

Bavi se odnosima s javnošću u privatnoj PR agenciji u kojoj je direktor; kao novinar, kolumnist i urednik je radio i surađivao u brojnim dnevnim novinama, autor je nekoliko knjiga, a od 2002. do 2007. bio je predavač na Fakultetu političkih nauka u Beogradu.

S Milivojevićem smo razgovarali o predstojećim izborima, šansama oporbe za pobjedu i perspektivama stranaka nacionalnih manjina.

► **Vaš stav je da su izborni uvjeti na ovim izborima gori od onih izbora koji su bili 2020. i koje ste nazvali nelegalnim, ali i nelegitimnim, oktroiranim izborima. Zašto tako mislite?**

Više je razloga. Nelegalni zato što su održani u protuustavno vrijeme 21. lipnja 2020. godine, a svi ustavni rokovi za okončanje redovitih parlamentarnih izbora su bili istekli u svibnju do kad smo trebali imati konstituiranu Narodnu skupštinu, a ona je konstituirana tek u kolovozu. Vlast se vadila na priču o izvanrednom stanju zbog pandemije, međutim čak ni lex specialisom ili zakonom

ili nekim dogovorom svih političkih čimbenika nisu produženi rokovi nego je samo konstatirano da je tako bilo. To je otprilike sve naopaka priča. Već poslije nekoliko dana je gospodin **Vučić** kao predsjednik države rekao da će biti raspisani izbori u roku od godinu dana te je protuustavno umanjio mandat tog novog sastava parlamenta. Naravno da to nije bila njegova odluka i to se pokazalo već 6. listopada 2021. godine u izvješčaju Europske komisije o napretku Srbije, koju je ovdje već komesar **Várhelyi** rekao, među ostalim, da izborni uvjeti nisu bili demokratski i ravnopravni i »da je predsjednik Vučić zloupotrebljavajući funkciju predsjednika Republike namicao glasove SNS-u«. Ta dijagnoza značila je istodobno da EU uvjetno priznaje legitimitet tih izbora i da je dogovor bio između Vučića i predstavnika EU da će raspisati odmah izvanredne izbore i na godinu i pol dana na taj način kupiti neki legitimitet i priznanje EU za to. Drugi dio tog dogovora je bio da se odmah mora krenuti u drugu fazu dijaloga vlasti i oporbe kako bi se do novih izbora popravili izborni uvjeti i kako bi najveći dio oporbe izišao na te izbore. Imali smo, umjesto jednog, dva kolosijeka dijaloga vlasti i oporbe, a oba su na žalost bila fingirana. Rezultat toga je nekih 16 ustupaka oporbi od kojih je možda ona pola od toga tražila. U medijskom smislu, a što je jako bitno, ne samo što se nije popravilo na bolje već je otišlo na gore. Fingira se formiranje nekog nadtijela, instant tijela zapravo, koji bi trebalo kontrolirati medije ali samo u izbornoj kampa-

nji. Vi vidite da predsjednik tog tijela **Rade Veljanovski** sam kaže da faktički to tijelo zapravo kao i da ne radi ništa i nitko ga ne shvaća ozbiljno. Treći aspekt priče je što mi ove godine 3. travnja imamo opet izbore na svim nivoima u isto vrijeme. Osim redovitih predsjedničkih i beogradskih te izvanrednih parlamentarnih, imat ćemo i lokalne izbore za Grad Beograd ali kako stvari stoje i u najmanje dvadesetak općina. Kao što vidite, kao po komandi, predsjednici općina i nekih gradova podnose ostavke tamo gdje je SNS na vlasti, jer žele obnoviti taj mandat jer je najava Vučića da će ovo biti posljednji izbori na kojima će se on pojaviti kao predsjednik stranke. Kad ulazimo u to, otvorit ću dva pitanja. Ja ne znam niti jednu zemlju u okruženju, niti jednu zemlju Europske unije gdje se u istom danu održavaju lokalni i veliki, politički izbori. Sve zemlje razdvajaju termine lokalnih od tzv. velikih, političkih izbora jer na lokalnim izborima građani biraju one ljude za koje smatraju da mogu riješiti njihove komunalne, lokalne, životne probleme, a ne ovu ili onu stranku ili lidera. Oporba je napravila kardinalnu grešku što to nije postavila kao uvjet svih uvjeta da uopće uđe u dijalog prošle godine. I na koncu, mi sada na kraju mandata konstatiramo, a ja usput i uredno brojim,

predsjednik Republike je na kraju svog petogodišnjeg mandata priznao, zapravo četrnaesti put tijekom ovih pet godina, da se on protuustavno nalazi na čelu SNS-a. Po članku 115. Ustava Srbije predsjednik Republike ne može biti istodobno i predsjednik političke stranke. On to priznaje tako što kaže samo da prođu ovi izbori i ja ću se povući s mjesta predsjednika stranke. A što si radio pet godina? I onda se poziva na primjer **Borisa Tadića** koji je također to činio u svom drugom predsjedničkom mandatu, a Ustavni sud je i tada presudio da to nije ništa neobično i nenormalno. A primjer **Tomislava Nikolića**, koji je bio pet godina predsjednik nitko ne uzima ozbiljno. Kažu otprilike: »budala, tako mu i treba« kada je podnio ostavku na mjesto predsjednika stranke i time ispoštovao Ustav. Volim isticati i Zakon o sprječavanju korpucije, članke od 40. do 50., koji faktički onemogućavaju predsjednika Republike i drugom javnom dužnosniku da bude i predsjednik lovačke udruge ili nevladine organizacije, a kamoli političke stranke koja broji po njihovim podacima 750.000 članova i koja je u permanentnom verbalnom ratu s ostatkom od 6 milijuna i 250.000 građana Srbije. Ne može biti normalno da je čovjek koji je predsjednik Republike, koji po članku

112. Ustava odražava državno i građansko jedinstvo, istovremeno predsjednik jedne političke stranke. Pa ne možete biti iz dva dijela, to je nemoguća stvar. To dalje znači da je predsjednik SNS-a po statutu SNS-a istovremeno i glavni čovjek Izbornog štaba, dakle on će voditi kampanju za beogradske i parlamentarne izbore kao predsjednik stranke, a na predsjedničkim izborima, ako na njima bude sudjelovao, bit će neutralan jer je on sada predsjednički kandidat. Oporba je napravila drugu kardinalnu grešku što i to nije postavila kao uvjet svih uvjeta da uopće uđe u dijalog da se to riješi prethodno, kada su još mogli računati na neku vrstu pomoći od europarlamentaraca.

► **Čime se može objasniti da oporba ne inzistira da se to pitanje razriješi?**

Oporba nije dovoljno inzistirala na tome iz nekih svojih razloga. Na primjer Tadić, koji je to isto ili slično činio, ne u tom kapacitetu, ali je to isti princip bio, a neki vjerojatno zato što bi, kad bi došli u poziciju da budu predsjednici države, poželjeli da istovremeno ostanu i predsjednici stranke, jer je na žalost politička moć u ovakvom sustavu u strankama, a ne na funkciji koja je javna i državna. Ima tu nekih političkih kalkulacija, a i mnogo taštine. Ima tu i mnogo onoga »mi smo najpametniji, što vi tu imate nama sa strane govoriti«. I znate, meni je najljepše kad mi se pojavi netko iz oporbe pa otprilike koristi istu onu mantru koju je Vučić govorio još dok je bio u oporbi. A oporba sada, kad netko sa strane, politolog ili sociolog koji se ne bavi politikom, direktno ima nešto za kazati na terenu politike oni će vam reći – a što se ne kandidiraš pa da vidiš koliko građana stoji iza tebe?

► **U cjelini kako vidite današnju oporbu?**

Oporbu dijelim na neka tri pola. Prva dva su »prava oporba« i »konstruktivna oporba« koje su legitimne i kod nas i u svijetu. Konstruktivna je ona koja je kritička prema vlasti, ali često ne želi stavljati prst u oko i ne kritizira vlast na temi koju tu vlast previše boli. I to je legitimno. Prava je oporba koja pokazuje željom, riječju i djelom da želi zamijeniti tu vlast. I treći dio su instant satelitske političke opcije, stranke, pokreti, grupe građana itd., koje se prave za pojedine izbore. Na žalost, za ovih 30-tak godina smo imali više instant preletača nego pripadnika prave ili konstruktivne oporbe. To govorim kao čovjek kojem su neki od tih ljudi iz oporbe nudili da budem član tijela za nadzor medija, da budem u ekipi koja je trebala objediniti sve oporbene zahtjeve prije dvije-tri godine. Međutim, na kraju se završilo tako da je bilo 60 i nešto zahtjeva. Pa pitajte bilo koga od njih i nitko se ne može sjetiti više od dva-tri zahtjeva. Jedan od krunskih zahtjeva je trebao biti nepospešenje tzv. medijske ravnopravnosti unutar 30 ili 45 dana kampanje, jer je to već zakonom regulirano i nije sporno. Ali što se događa u četiri godine između? U mainstream medijima vodi se na žalost kampanja, ne protiv političke oporbe nego svakog tko javno nešto kritizira s argumentom ili bez, neki potez vlasti. Takve javne ličnosti provlače se kroz toplog zeca. Politička oporba u Srbiji nije tražila da se

uredi medijski prostori mainstream medija koji uživaju nacionalne frekvencije, koji su dobro svih građana, da se privedu »poznatiju prava«, doslovno da se zakoni koji postoje faktički primjene.

► **Teško je razumjeti zašto se oporba ne zalaže za to?**

Znate kako: oni polaze od toga da to nije moguće, to je, kažu, politički nerealno. Ali zaista, ako se vi želite baviti politikom i nešto mijenjati za dobro građana, onda nema nerealnog. U vrijeme **Josipa Broza Tita** je bilo slogana »budimo realni, tražimo nemoguće«. Misija oporbe je da traži i ono što možda nije moguće. A ovo je vrlo moguće, jer u zakonu već piše. Drugi je problem, što je oporba još 2019., kad su dijalozi trajali između vlasti i oporbe, izišla s time da će bojkotirati izbore. A također su i prošle godine napravili jednu katastrofalnu grešku kada su daleko prije završetka obje faze dijaloga, na oba kolosijeka, saopćili da će svakako izići na izbore čime su relaksirali poziciju vlasti. Zašto bi onda oni uopće pravili neke ustupke? Dakle, to su bile velike greške. A zašto su rekli da će izići, objašnjenje je bilo »zamislite još jedanput da ostanemo van parlamenta od čega će živjeti stranke«. To su objašnjenja koja su nesuvisla za građane. Vi ne možete motivirati građane da iziđu na izbore zato da bi stranka XY mogla živjeti kad uđe u parlamet, jer onda iz državnog proračuna dobija veliku količinu novca. To nije motivirajuće za birače i sutra kad vam se birači opet pojave kao apstinenti to može biti jedan od razloga.

► **Kako vidite sad šanse oporbe da uđe u parlament ili u vlast možda?**

Možda je pravo pitanje da uđu u vlast. Ne vjerujem onima koji se zaklinju da nikada ne bi pravili pakt s Vučićem na primjer. Kad govorimo o izborima za Grad Beograd, realno su tu šanse oporbe mnogo bolje nego na predsjedničkim i parlamentarnim. Hoće li se te dobre šanse oporbe pretvoriti u izborni uspjeh to je teško reći. Jedino što je izvjesno je da, ukoliko oporba ne napravi neki autogol, a namješta se često u Vučićevom propagandnom štabu, ona je vrlo blizu makar egal u odnosu na SNS. U Beogradu veoma dobro stoji zelena grupacija – Moramo (na temelju građanskih gibanja i prosvjeda u svezi zaštite životnog okoliša). Zatim je tu grupacija oko Đilasa – Ujedinjena Srbija kao građanski centar i nekoliko nacionalnih stranaka koje trenutno ne najavljuju jedinstvo pa se može dogoditi da ti glasovi odu u vjetar, odnosno u koš kod SNS-a. Kada je riječ o parlamentarnim izborima, tu je logično da imate više ideološki i programski različitih kolona u oporbi. Vlast će vjerojatno imati samo dvije kolone oko SNS-a i oko SPS-a. U Beogradu SPS loše stoji i zato vlast ima strah oko neulaska SPS-a, jer bi njihov neprelazak cenzusa mogao biti poraz i za njih. Kada je riječ o parlamentarnim izborima, SPS će skoro sigurno ući tako da Vučić ima jednog gotovog koalicijskog partnera. Oporba sebi ne postavlja visoke ciljeve na parlamentarnim izborima, bili bi zadovoljni da prijeđu cenzus i da se čuje njihov glas u budućem sazivu i da se onemoguću jednoparti-

zam na djelu u Skupštini Srbije. A kada je riječ o predsjedničkim izborima, tu zdrava logika kaže da tu nema rasipanja glasova. Što više predsjedničkih kandidata, to je veća šansa da bude na neki način umanjena, u ovom trenutku velika, šansa Vučića za pobjedu u prvom krugu. Svatko tko uzme makar jedan ili pet posto znači da će Vučić za toliko manje imati šanse da prijeđe 50% u prvom krugu. A ako bi došlo do drugog kruga, neophodno je da oporba riješi te stvari unaprijed i da se obavežu i potpišu da će podržati najboljeg kandidata.

Kako vidite perspektive nacionalnomanjinskih stranka na ovim izborima?

Ono što su dobili izmjenama izbornih zakona, jedino što je vidljivo je što je smanjen broj neopходnih potpisa za proglašenje liste na 5.000 i to nije nikakav ustupak, to je po meni bilo potrebno uraditi i ranije. Jer ne možete tražiti isti broj potpisa za stranke koje izlaze na nacionalnom nivou i za stranke nacionalnih manjina. To pretpostavlja također da će se urediti mešetarenje na listama nacionalnih manjina gdje su se pojavljivale stranke i pojedinci koji zapravo i nisu predstavljali nacionalne manjine. To će sada biti malo strožije, jer to u ovom trenutku odgovara vlasti. Jer bi netko od oporbenih stranaka mogao iskoristiti tu mogućnost, kao što se to već događalo. S druge strane, vidim da je intencija vlasti da zadovolji sve koalicijske partnere iz stranaka nacionalnih manjina. Pa vidite da su Savez vojvođanskih Mađara, Stranka pomirenja i pravde pokojnog muftije **Zukorlića**, Sandžačka demokratska partija kao druga stranka **Rasima Ljajića**, stranke koje su tzv. konstruktivna oporba ili dio vlasti i omiljene stranke Vučića. I mi vidimo da se njima izlazi u susret i sve što traže predstavnici tih stranaka na neki način biva riješeno. Ali na neke druge stranke nacionalnih manjina, počev od Stranke demokratske akcije **Sulejmana Ugljanina** u Sandžaku preko albanske koalicije iz Preševa i Bujanovca, pa do stranaka koje predstavljaju Hrvate između ostalog, u ovom trenutku ne postoji neka velika spremnost vlasti da s njima napravi neku vrstu dogovora. Kao što znate, sve je moguće pa kad spominjemo Ugljanina ne zaboravimo da je on bio član vladajuće koalicije kad su Vučić i **Dačić** imali prvu Vladu. Očito se uvijek bira među nacionalnim manjinama jedna vrsta političkog igrača s kojim se može na neki način trgovati i da su obje strane zadovoljne time.

► Da, ali što je s manje brojnim i disperziranim manjinama koje vrlo teško mogu imati svoje predstavnike u parlamentu?

Teško, osim onog što smo već viđali – na listama drugih stranaka. Imali smo Hrvate na listi Demokratske stranke, što su u principu vrlo regularne koalicije jer ojačavaju biračko tijelo koalicije ili stranke koja nosi tu manjinsku stranku ili neke pojedince iz te stranke na svojoj listi. To u apsolutnom zbiru donosi veliku potporu nekoj stranci. Sada je smanjen cenzus na 3%, ali u nekoj regularnoj izlaznosti, za klasične političke stranke koje nisu manjinske, broj potrebnih glasova je 90 do 100 tisuća glasova da biste eventualno prešli taj cenzus. Kada je riječ o hrvatskoj nacionalnoj manjini, mi imamo tu jednu vrstu igre topl hladno. Paralelno, uz verbalne ratne izljeve koje možemo slušati povremeno prije svega iz usta vlasti u Beogradu i Zagrebu, imamo nešto što se zove jedna vrsta različitih vrsta otopljanja. Jedna vrsta političke koalicije koja je čak i nešto više od političke koalicije gledamo u Bosni i Hercegovini gdje su HDZ BiH i stranka **Milora-**

da Dodika SNSD, koja je u ovom trenutku bliska Vučiću, u ozbiljnoj političkoj koaliciji jer ih je nužda natjerala na to. Ta vrsta odnosa ovih dana dobija na intenzitetu u BiH, čak se događa da predsjednik HDZ-a BiH **Dragan Čović** ode u skupštinu Republike Srpske u Banja Luku i kaže »Čuvajte RS da vam se ne dogodi ono desi što se nama Hrvatima u BiH dogodilo«. A prethodno Milorad Dodik na Predsjedništvu BiH potegne da bi spasio hrvatski nacionalni interes i da **Džaferović i Komšić** ne tuže Hrvatsku zbog povrede teritorijalnih voda kod Neuma za most prema Pelješcu koji je Hrvatska gradila. To je bio nonsens da predstavnik Hrvata u Predsjedništvu BiH traži tužbu, a srpski predstavnik glasa protiv. Ta vrsta otopljanja možda bi mogla donijeti, mada još ne vidim što će se događati, gledano iz kuta predstavnika hrvatske manjine u Srbiji, nešto dobrog. Vjerojatno će i vlast u Beogradu, za koju pretpostavljam da se neće promijeniti kako stvari stoje trenutno, potražiti neku vrstu mogućnosti da se naprave dogovori koji bi na neki način i hrvatski nacionalni korpus u Srbiji uvukao u ono što se zove buduća vlast. Vjerojatno će biti ključni neki događaji u budućnosti. Tako Hrvatski narodni sabor zasjeda u Mostaru 19. veljače gdje će svi politički čimbenici Hrvata u BiH donijeti neku odluku u vezi s pregovorima i ono što je u Banja Luci skupština RS počela usvajati neke akte koji zapravo znače vraćanje nadležnosti entitetima koje su imali po daytonskom sporazumu.

► **Ali za sada nema dogovora između SNS-a i DSHV-a već predsjednik DSHV-a inzistira na garantiranom mandatu, pozivajući se na bilateralni sporazum koji su potpisali Hrvatska i Srbija, što se ne rješava već godinama bez obzira tko je na vlasti.**

To se neće dogoditi sve dok se ne promijeni Ustav. Znači aktualnu situaciju oko glasača iz Republike Srpske odnosno dijaspora. To je Hrvatska riješila posebnom izbornom jedinicom s tri zastupnika i onda dijaspora zna za što glasa. To se, dakle, neće dogoditi dok se ne promijeni Ustav i izborni zakoni i to će biti stvar dobre volje, odnosno trgovine. Tražit će se nešto zauzvrat da bi imali garantiran mandat makar ovako pro forme kao što je to do sada bilo.

► **Može li se očekivati da u Srbiji u budućnosti budu garantirani mandati za manjine i što bi to značilo u odnosu na broj zastupnika u parlamentu?**

O tome možemo razgovarati racionalno, ali trenutno će to ovisiti o dobroj volji Vučića. Uvijek postoji mogućnost, koja međutim nije velika, da se on ne kandidira za predsjednika Republike nego da se poštuje Ustav i buduću da se u Ustavu kaže da je vlast u Vladi, hajde da ja budem premijer, pa makar kao kancelarka **Merkel**. Ne znam vode li se ti pregovori, ali mene ne bi iznenadilo da pokuša nekog od političkih predstavnika hrvatske nacionalne manjine staviti na svoju listu i na taj način zadovoljiti Sporazum pa će reći da ima i hrvatskog predstavnika u parlamentu.

► **To, međutim, ne piše tako u sporazumu.**

Istina, ali ne čita se sporazum onako kako u njemu piše već onako kako ga čita glavni tumač Sporazuma.

► **Čak i Akcijski plan za manjine iz Poglavlja 23. nalaže da se to pitanje mora sustavno riješiti izmjenama zakona.**

Da, ali sa stanovišta vlasti ljepše je uraditi na ovakav način. Kaže se: budući da sporazum nije zaživio, evo mi vama činimo da imate svog zastupnika ili sutra državnog tajnika a zauzvrat onda očekujemo od vas to i to. Tako funkcionira sve u ovoj situaciji kada je predsjednik i premijer i ministar svih najvažnijih resora, ali i glavni državni tužitelj i sudac i glavni odvjetnik i istodobno direktor svih javnih poduzeća, iako u Ustavu piše da ima ukupno 11 nadležnosti od koji su dvije trećine ceremonijalne.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i člana 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019) Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju višeporodičnog stambeno-poslovnog objekta na k. p. br. 3514/1 i 3514/2 k. o. Stari grad u Subotici (naručilac projekta – »Gloria«, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 25. veljače do 3. ožujka 2022. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9) od 25. veljače do 3. ožujka 2022. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku će biti dostavljene Komisiji za planove.

Posjet glazbenim školama u Somboru i Apatinu

Interes postoji, **fale tambure**

Delegacija Hrvatskog nacionalnog vijeća, koju su činile predsjednica Odbora za obrazovanje **Margareta Uršal**, asistentica u obrazovanju pri HNV-u **Nataša Stipančević** i vanjska suradnica HNV-a profesorica tambure u Glazbenoj školi u Subotici **Mira Temunović** posjetila je 8. veljače Glazbenu školu **Petar Konjović** u Somboru i Glazbenu školu **Stevan Hristić** u Apatinu.

Ovom prigodom održani su konstruktivni sastanci s predstavnicima škole, a glavna tema je bila osnaživanje već postojeće nastave tambure u ovim mjestima.

U Somboru, delegaciju Glazbene škole **Petar Konjović** činili su ravnateljica **Milena Despotić** i profesorica tambure **Marina Kovač**. Sastanak je po riječima Margarete Uršal bio konstruktivan, te su s ravnateljicom dogovoreni koraci i aktivnosti u narednom razdoblju koje je potrebno provesti kako bi otvaranje isturenog odjela ove škole

Kada je u pitanju Apatin, istureni odjel Glazbene škole **Stevan Hristić** u Sonti u kojem se nastava izvodi na hrvatskom jeziku službeno je počeo s radom 13. rujna 2016. godine, a nastava se odvija u mjesnoj Osnovnoj školi **Ivan Goran Kovačić**. Sate tambure drži prof. **Nikola Birač**, a nastavu solfeggia prof. **Ivana Butković**, oboje profesori Glazbene škole **Stevan Hristić** iz Apatina.

Na sastanku su iz škole nazočili ravnatelj škole **László Dienes**, pedagoginja **Mileta Rašeta**, pravica **Nikolina Lemać** i profesorica solfeggia Ivana Butković, a bilo je riječi o budućim gostovanjima učenika, te o promociji upisa u iduću školsku godinu.

»Imali smo vrlo plodonosan sastanak i dogovorili smo plan aktivnosti koje ćemo poduzeti s ciljem povećanja broja učenika na odsjeku tambure u Sonti. U narednom razdoblju očekuju nas koncerti, ali i sve veća potreba za instrumentima koje treba osigurati bilo njihovom nabavom bilo donacijom. Naime,

raste broj zainteresirane djece koja žele svirati, no, nemaju instrument; a to je odgovornost i zadaća svih nas, društva u cjelini, maknuti djecu od računala, mobitela i ulice i ponuditi im kulturne sadržaje i aktivnosti koji će kvalitetno ispuniti njihovo slobodno vrijeme«, poručila je Uršal.

H. R.

u Monoštoru bilo usuglašeno sa svim zakonima. Također, dogovoreni su i budućni nastupi Odsjeka tambure ove škole s ciljem promocije ovog tradicijskog instrumenta. **Mala škola tambure** u Monoštoru je započela u listopadu 2020. godine i okupila je 15 polaznika. Na sastanku je ovom prigodom dogovoreno da se do rujna ove godine nastava tambure realizira u okviru OŠ 22. oktobar.

Kazalište na dar

Moram priznati, posljednjih godina često mi u san dolaze bivši i sadašnji političari s raznih nivoa, od lokalnih do najviših. Zato se u utorak, 15. veljače, nisam čudio da mi je u snu došla jedna, nekada u AP Vojvodini visoko pozicionirana političarka i pitala me: »Kad ćete već završiti tu kazališnu zgradu?«. Odgovorih: »Najviši državni kao i lokalni političari završetak kazališta obećavaju za ovu godinu, ali ja u to sumnjam«. Ona se izgubila, a ja sam se probudio i još bunovan sam počeo razmišljati. Slušam vijesti i sjetih se, pa da, danas je Dan ustavnosti Srbije. Predsjednik republičke skupštine najavio je raspuštanje parlamenta u popodnevnom satima, a Dvostruki predsjednik će danas raspisati izbore za nove zastupnike. Vladajuća stranka je objavila i listu kandidata za zastupnike. No, mene je zaintrigiralo pitanje o kazalištu, možda zato što se sudbinom najstarijeg teatra u Srbiji već danima bavim, pa tako na primjer razmišljam kojom predstavom da se otvori nova zgrada?

Plakata operne predstave *Branković*

nije ni imala stalnu salu za predstave a čiji rad je odobrio car **Franjo Josip** tek 1865. Znači, i u ovom slučaju su Subotičani na neki način prkosili Bečkom dvoru.

Mali povratak u prošlost

Zgrada na čijem je timpanonu (pročelju) velikim slovima tada pisalo: »Szálloda Pest városához« (Hotel Pešta) otvorena je 1854. (2024. bit će 170. godišnjica). Ovaj naziv zgrade u svojoj monografiji **István Iványi** je ovako komentirao: »Ovaj natpis, na ukrašenoj fasadi zgrade, svojstveno označava samo gostionu, a ne zgradu koja nosi izuzetno veliki kulturni značaj« i nastavlja: »publika se radovala zgradi, kao djeca šlagu na torti (...) i kazalište i glumci su ovdje postali centar društvenog života (...) kazalište je postalo omiljena oaza ženama koje su poslije dnevne usamljenosti ovdje našle zabavu, dok su muškarci u obližnjoj gostioni neometano ispijali čaše, ali su često, iz znatiželje posjetili i poneku predstavu«. Najotmenije familije su bile zakupile na više godina jednu ložu, koju su ukrašavali po vlastitom ukusu, a ispijanje vina i šampanjca su nastavili i tijekom predstava, ali polako su se odvikivali od toga i »kazalište je postalo svojevrсни popravni dom za odvikavanje od loših navika« konstatira Iványi. Prva predstava bila je povijesna drama *Dva Barcsajja* (*A két Barcsai*) koju je napisao (barun) **Miklós Jósika**, uspješni romanopisac, koji je »u pisanju drama djelovao s manje uspjeha«, pisali su obazrivo tadašnji kritičari. Jósika je bio značajni sudionik u građanskoj revoluciji i nacionalnoj borbi 1848./49., pa je u vrijeme otvaranja kazališta bio u izgnanstvu, »što tada nije bila mala stvar, jer se Subotica s pravom može hvaliti,

da je prva izgradila mađarsko kazalište u njemačkoj Bachovoj eri«, piše Ivanji vrlo diplomatski. Danas bismo rekli: bio je to revolucionarni čin za vrijeme, za Mađare zloglasne »Bachove ere« od 1851. do 1859., kada se provodila germanizacija s raskomadavanjem teritorija Ugarske kraljevine, ukidanjem županija i formiranjem novih upravnih teritorija, među njima i »Srpske Vojvodine i Tamiške banovine« u kojoj je službeni jezik također bio njemački. Tu je spadala i Subotica. Iz ovog razloga je bilo bitno da je predstava održana na mađarskom jeziku. Prva predstava na srpskom jeziku je održana 1862., godinu dana nakon formiranja Srpskog narodnog pozorišta (SNP) u Novom Sadu, koja tada

Vizija predstava u novoj zgradi

Novi subotički teatar je planiran s tri scene: jedna velika dvorana za govorne i muzičke predstave kao i za koncerte, jedna manja dvorana i kamerna scena. Govorilo se da će biti tri kazališne trupe: srpska, mađarska i hrvatska, no od hrvatske zasad ne postoji ni inicijalna grupa. Gledajući objavljene slike o radovima na zgradi, mogu pretpostaviti da će možda ove godine (npr. na Dan grada) biti gotova prva najveća i univerzalna dvorana. Kojom predstavom da se otvori? Dramom, operom ili koncertom? Iskreno, nisam pristalica predstave Ristićevog »multi-kulti tipa«. Pala mi je na um jedna, malo poznata, rijetko prikazana opera **Ferenca Erkela**, premijerno izvedena 1874. u Nacionalnom kazalištu (Nemzeti Színház), *Brankovics Szerbia despotája* (*Branković, despot Srbije*). Sadržaj nema blage veze s poviješću, opera je romantična (»mnogo pjesnička«, rekli su kritičari). Ukratko, radi se o zabranjenoj ljubavi **Brankovićeve** kćerke **Mare** i turskog velikog vezira **Murata**, kasnijeg sultana, kao i odnosa s **Hunyadijevim** sinom, ali Erkelova muzika je odlična (preslušao sam je), upotrijebio je melodije srpske, mađarske i turske. Zato bi se mogla izvesti u npr. koncertnoj varijanti s gostujućim pjevačima iz Novog Sada, Beograda, Segedina... Uostalom, jedna od prvo izvedenih predstava SNP-a 1861. bila je uz *Prijatelje Laze Lazarevića* i *Muški metodi i ženske majstorije Lajosa Kövéra*.

Kontinuitet pragmatizma

Predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) **István Pásztor** najavio je prošloga tjedna da će njegova stranka podržati **Aleksandra Vučića** kao kandidata za predsjednika na izborima 3. travnja. S aspekta »prava na izbor« političkih kompanjona tu nema ničega spornoga. Niti, pak, novoga.

Svoju pragmatičnost, a to je u politici osobina koja oduvijek donosi najviše rezultata, Pásztor je odavno pokazao, još tamo 2009. kada je, kao koalicijski partner tada vladajuće Demokratske stranke (DS), na proslavu 15. obljetnice postojanja SVM-a doveo i prvog predsjednika friško formirane Srpske napredne stranke (SNS) **Tomislava Nikolića**. Do danas ju je samo usavršavao, a to će i od sutra biti slu-

čaj. Već odavno, još u vrijeme vladavine DS-a, pomirio se Pásztor s činjenicom da SVM nije najjača politička opcija u gradu s najviše Mađara u državi i prilagodio politiku stranke na čijem je čelu izvlačenju najveće moguće koristi u nastalim okolnostima. U tome mu je mnogo pomogla i činjenica da su mađarski premijer **Viktor Orbán** i aktualni predsjednik Aleksandar Vučić izgradili odnose koji bi se, posebno iza zatvorenih vrata, mogli nazvati, ako ne burazerskim a ono bratskim sigurno. Naravno, kakvi odnosi čelnika takvi i država. »Na povijesnom maksimumu«. U takvoj situaciji – kada si dobar i s premijerom matične i predsjednikom domicilne države, a koji se usput još i vole (jer su isti) – Pásztoru i SVM-u namjestila se uloga jagnjeta s dvije majke pune mlijeka. »Lud bi bio kad bi propuštio«, što bi rekli.

Ni vladajući dvojac u dvije države nije, naravno, lud da se odrekne, ma niti da uvrijedi takvo čedo: udovoljava se njegovim prohtjevima i na domaćem i na »dijasporalnom« političko-materijalnom planu, od pruge Segedin – Subotica, preko obećanja nastavka izgradnje aqua parka na Paliću do sredstava iz fondacije *Prosperitate*.

Ali, kako ništa nije savršeno tako se i u sjeni ove idile s tako moćnim zaštitnicima kriju sitnice koje, očito, ne ugrožavaju njezinu ljepotu. I korist. Iza te uže, opisane i neopisane, koristi krije se i opća šteta na koju bezuspješno upozorava slabašna i razjedinjena oporba kao i rijetki mediji čiji urednici i novinari još žele misliti svojom glavom. Pragmatičnost je, međutim, osobina kojoj su emocije i moral najmanje potrebni pratitelji. Zna to, naravno, Pásztor pa s pristojne udaljenosti gleda na aktivnosti predsjednika države i vladajuće stranke; ne smetaju mu potkupljivanje mladih i starih, kriminal, zločini, neskriveni govor mržnje u javnom prostoru, stigmatiziranje političkih protivnika i svakodnevno kršenje Ustava, jer... to je »tako daleko od Subotice«, a još dalje od njegovih interesa. Ali, ako ćemo pravo, ni Pásztoru – Istvánu i **Bálintu** – nisu tako strana zastranjivanja ukoliko situacija tako nalaže. Sjetimo se samo dva primjera. Prvi se hladno odrekao svog člana Gradskog vijeća samo zato što se ovaj usudio objelodaniti barbarstvo pred vinarijom *Petra* na Paliću u vidu posječenih stabala. Ma ni čašu vode nije poslao u Kraljev Brig na kasnije spaljeni dio imanja **Simona Osztrogonca**. Običan čovjek na to bi reagirao s gađenjem i riječju – sramno! Pragmatični političar reagira baš onako kako je to učinio István Pásztor. Drugi se, pak, ponio dostojno prvoga. Kada je vijećnik Skupštine grada Subotice **Attila Mészáros**, poput predvodnika linča na Divljem zapadu, sjeo za buldožer i na privatnom imanju u Selevenjskoj šumi srušio čardu pod zaštitom države – »jer se tamo skupljaju migranti« – predsjednik Skupštine grada, baš poput korumpiranog šerifa, stao je u njegovu obranu, zanemarujući Ustav i ustavno pravo kojim se u slobodno vrijeme bavi. Običan čovjek i na to bi reagirao s gađenjem, ali ne i Bálint Pásztor, jer je tip pragmatičnog političara koji ne trpi ugrožavanje viših interesa, pa cijena bila i nečija imovina. Niski pragmatičnosti u vođenju politike SVM-a svakako treba dodati i njihovu sramnu ulogu prilikom uvođenja bunjevačkog iz kategorije govora u službeni jezik na teritoriju Grada Subotice, pri čemu su bili izravni suučesnici u kršenju struke i silovanju logike, jer je to bila cijena da se ne zamjere jačem koalicijskom partneru u lokalnom parlamentu, otkuda je ovakva inicijativa i došla.

Ponovna odluka Istvána Pásztor da podrži Vučića stoga je i logična i očekivana, a u svakodnevnom govoru obično se dovodi u vezu s krpom i zakrpom, loncem i poklopcom, odnosno obrazom debljine đona. U tom smislu, ma koliko za običnog čovjeka djelovala gadljivo, kao istinita se opet potvrdila ona **Đinđićeva** o političkom pragmatizmu: »Kome je do morala, neka ide u crkvu«. Problem je, međutim, u tome što su i crkve pune pragmatičnih.

Z. R.

Župno prelo

Zajedništvo – škola za budućnost

»Ovo je ujedno i put odgajanja djece i postavljanje temelja za budućnost«, kaže Mirjana Ivković Ivandekić

Župno prelo župe Uskrsnuća Isusova iz Subotice mnogi bi okarakterizirali kao uobičajenu pokladnu zabavu. Možda to na prvi pogled i jest, ali iza one vanjske strane druženja i zabave postoji i ono manje znano široj javnosti.

Prvo prelo u ovoj župi organizirano je 2001. godine pod nazivom Obiteljsko prelo s ciljem da se okupe obitelji koje su se odvažile i upisale djecu u cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Prelo je zaživjelo i održavalo se godinama, a posljednjih godina je preraslo u Župno prelo. Četvrti put ove godine prelo su organizirale obitelji **Ivković Ivandekić** i **Horvacki** uz pomoć brojnih župljana.

Zavidne brojke i jedinstvo

Kako to obično i biva iz spomenutih obitelji najviše su se oko organizacije prela aktivirale žene, mame koje ove običaje vole i čuvaju.

»Dolazili smo na prelo kao župljani, kao gosti, a onda nas je naša župljanica koja je prije bila u organizaciji prela **Nevenka Tumbas** pozvala i pitala bi li se htjeli uključiti u organizaciju«, priča **Mirjana Ivković Ivandekić**, a **Jelica Horvacki** se nadovezuje: »Prije pet godina smo se aktivno uključili u organizaciju i zapravo ovo je u našoj organizaciji četvrto prelo, budući da je prošle godine izostalo.

Druga je godine da smo u dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*, a na dobrom smo putu da će nam za koju godinu i ova dvorana postati mala«.

Ove godine okupilo se oko 180 župljana, od kojih je 64 djece, te od toga 10 beba. Možda ove brojke govore bolje od ičega, a ujedno i potvrđuju da je ova župna zajednica itekako živa.

Prigodni program izvela su djeca, a za to su ih pripremale učiteljice **Sonja Konkolić** i **Biljana Vojnić Hajduk**, te **Nataša Stipančević**. Tako nije izostalo niti folklora i tradicionalnih igara, kao ni moderan ples i zabava, preljske pjesme koje su napisale župljanke **Josipa Dević** i **Milica Kopilović**, a oni najmlađi, ovogodišnji prvašići su pripremili i *TV dnevnik* i poručili kako je svijetom sada zavladała pandemija »novog virusa«, kojemu je ime – osmjech.

»Program je uvijek prikladan i šarolik, ali se trudimo i da ne zaboravimo svoje običaje, ono što smo naslijedili. Zapravo, cijela organizacija prela u koju se uključuju i drugi župljani se svodi na to da svatko da dio sebe u onome u čemu je najbolji. Tako imamo svog fotografa, tamburaše, župljane koji imaju svoja gospodarstva i koji su spremni i voljni pomoći svojim darovima. Gledamo da prelo organiziramo vlastitim snagama župne zajednice«, priča Jelica Horvacki.

Na ovome prelu se, baš kao i nekad dijeli »prelo« (dar na prelu).

»Svake godine se pobrinemo da svako dijete dobije 'prelo', uz to smo ove godine pripremili maramicu s prela (rupčić), na kojoj je naša crkva, a za svako dijete osigurali smo i krunice. Ovaj običaj smo naslijedili od prijašnjih organizatora i trudimo se to ispoštovati. Ono što bih također istakla kao nešto što smatram dobrim jest da svu hranu koja preostane na prelu darujemo uz pomoć franjevac braći i sestrama u potrebi«, priča Mirjana.

Živi primjer mladima

Organizatorice su također napomenule kako se svake godine trude da cijena bude što pristupačnija i da to ne bude uvjet ako netko nije

u mogućnosti platiti, te da se uvijek nađu oni koji će pomoći. U župi je, kako je i župnik vlč. **Vinko Cvijin** potvrdio veliki broj obitelji s više djece. Zapravo, to je još jedna od posebnosti ovoga prela da su na njemu nerijetko skupa cijele obitelji: majka i dida, mladi i unučad. »Mislim da je obiteljima važno to što smo tu s djecom i nitko nema obvezu ostavljati djecu na čuvanje. Na ovaj način se i naša djeca druže, zbližavaju, a i uče od malih nogu o našim običajima«, priča Jelica, a Mirjana pojašnjava: »Ove godine zbog korone nismo posebno razglašavali da će biti prelo, nego je župnik jednostavno najavio u crkvi i oni koji redovito dolaze su mogli dobiti informacije oko prela. Imamo i starijih bračnih parova i župljana koji također rado dolaze na prelo, ali imamo i onih koji su se nedavno uključili u našu župsku zajednicu. Svi su oni dio naše župe, a radost je veća kada se dijeli«.

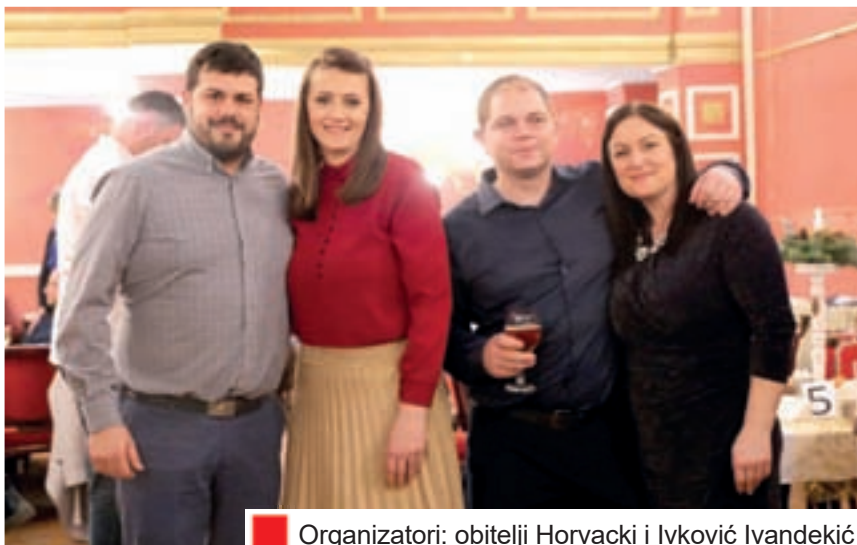
Ono što ove dvije mlade žene dodatno motivira da se uključe u organizaciju pored svojih obitelji i djece, jest ljubav prema svome. Jednoglasno su rekle: »Mi ovo volimo, ovo je dio nas i to nas ispunjava«, te je Mirjana dodala: »Bude tu i teških momenata, potrebno je strpljenja i živaca, ali sve to može ostati sa strane, a najbitnije nam je kad vidimo da ljudi uživaju kad su zadovoljni i da je svima lijepo. Ovo je ujedno i jedan put odgajanja djece i postavljanje temelja za budućnost«.

Ne trebam niti spominjati kakva je u dvorani i izvan nje bila vika i graja, radost i oduševljenje djece.

Prvi puta na ovome prelu je i »novi« župnik koji je prije nešto više od pola godine došao u ovu župnu zajednicu.

»Da, rekao sam na početku da su oni domaćini, a ja sam gost ove godine i gledam, učim i divim se. Zapravo, mogu reći na temelju današnjeg evanđelja, blago meni jer sam njihov župnik, ali opet jao meni ako tu budućnost

koju vidim i koje ima ne usmjerim ili ne pomognem na usmjeravanju ka Bogu. Puno je mladih obitelji, gdje je i puno je prostora za rad. Treba pronaći smjer na koji način, ali ovo je nešto fenomenalno. Sve su sami organizirali, dvije obitelji koje imaju podršku drugih obitelji iz župa«, priča vlč. Cvijin i dodaje: »Velika većina djece je aktivna u župi, u školi i u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku. Puno djece svira u orkestru, igra u folkloru, aktivni su i u župi, ministranti, čitači, pjevači... Imamo katehetski odjel u župi koji čine roditelji i nastavnici, te radimo na tome da kreiramo i dječji pastoral. Da iz te baze crpe

Organizatori: obitelji Horvacki i Ivković Ivandekić

sve one potrebne sastojke za kvalitetan život, kao što su vjera, identitet, zajedništvo. To je osobito danas jako važno kada nam je sve nekako razjedinjeno od obitelji do rastrzanosti. Stoga je ovo prelo odlična stvar. Potrebno je pokazati to zajedništvo, ne drugima nego sami sebi, da ga budemo svjesni, da ga negujemo i čuvamo«.

Ž. V.

XIII. Gupčev bal u Tavankutu

Oaza sigurnosti i blagodati

Gupčev bal održan je u organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta u subotu, 12. veljače, u dvorani Doma kulture MZ Tavankut.

Predsjednik Društva **Ladislav Suknović** je pozdravio goste, partnere i donatore i zaželio dobrodošlicu na *Gupčev bal*, manifestaciju koju su posvetili najvažnijoj potrebi zajedništvu.

Sagledavajući protekle dvije godine, bilježili su brojne izazove, pa često brigu i strahove, što je prirodna ljudska emocija u težim situacijama.

»Siguran sam da smo izvukli brojne životne pouke, promijenili ili drugačije posložili životne prioritete, no ono što je sigurno, konačno se pokazalo da su naša sela po-

 Marinko i Vesna Stantić, najvjerniji par *Gupčevog bala*

 Jozefa Tokodi, najsigurnija gošća na balu

stala oaze sigurnosti, blagodati i važnosti ne samo u pukom egzistencijalnom preživljavanju već u i svom sjaju stvaralačkog potencijala kako kulturnog tako i gospodarstvenog», rekao je Suknović.

Selo više nije prostor na koji se gleda s rezervom ili dozom podsmjeha, zaostalog područja s tek po nekim depimiranim žiteljima primoranim obitavati u svojoj skromnosti. Selo je hram tradicijske kulture, predvodnik razvojnih ideja, kroz brojne programe i projekte, važna kulturološka ali i etnološka baza pogotovo u svakodnevnom pogledu kroz pendžer Galerije.

»Tavankut je poželjna destinacija, ne samo u turističkim oslikavanjima već i poželjan prostor za življenje, emotivni oporavak, bogata riznica praktičnog prirodnjačkog saznanjog procesa. Danas se očituje suvremeniji razvojni put, ka budućnosti, s generacijama mladih, ozbiljnih, maštovitih i kreativnih članova koji donose novu energiju u jezgro djelovanja«, kazao je Suknović.

Gupčev tim istrajno, snažno i sigurno nosi teret svakodnevnih aktivnosti i obaveza. S posebnim entuzijazmom i žarom su pripemali ovaj bal.

»Kad sagledamo sve aktivnosti i brojne izazove koje smo imali, možemo biti sigurni da je ovo naše zajedništvo zavrijedilo jače i ljepše vrijeme i međusobnu čvršću podršku«, zaključio je Suknović.

Posebnu radosnu i melodičnu notu na balu donio je Tamburaški ansambl *Ruže* i duo *Lidija i Boban*. Neobične nagrade: najtanje potpetice, najljepši razdjeljak, najljepšu frizuru, najljepši brkovi, nacrveniji karmin... su nasmijale goste, a glavna tombola je bio bicikl. Plesalo se i pjevalo sve dok je bilo dozvoljeno.

N. S.

 Miroslav Rudinski, najljepša kravata na balu

Šokačko prelo

Veselo, po bereški

S ubota, 12. veljače. Ugodan i sunčan dan, prije sliči početku proljeća negoli zimi. Rano poslijepodne. Netipično vrijeme za prelo. Ali nema se tu puno birati: ili ga neće biti ili će »prolaz« imati samo oni cijepljeni i testirani ili će ga biti za sve, ali samo do 20 sati. Organizatori *Šokačkog prela* HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* odabrali su ovo posljednje: do 20 sati. A to znači da prelo treba ranije i početi. Nije baš svima sjelo to rano poslijepodnevno okupljanje, a i nije se s koronom igrati, pa su odlučili za svaki slučaj ove godine ostati kod kuće. Vide to i organizatori, ali se previše ne sekiraju, jer treba ugostiti one koji su došli. Prvo za glavni *asta* smjestiti goste sa strane, a bilo ih je iz Veleposlanstva Hrvatske, Ministarstva, Pokrajinske vlade, ZKVH-a, Grada Sombora, Dekanata Sombor... Dužnosnici jesu važni, jer nikada se ne zna kada mogu pomoći, ali važni su i oni domaći, pa se predsjednik *Kranjčevića* **Milorad Miki Stojnić** trudi pozdraviti sve, da mu sutra »njegovci« ne prigovore kako samo gleda u VIP goste, a za njih i ne mari. A vuku ga na sve strane; pitaju gdje tko sjedi, kada će početi program, stoji li dobro nošnja... Uz sve to i novinari bi nešto pitali, a Miki to najmanje voli. Ne voli ni ona službena obraćanja u ulozi predsjednika udruge, pa se i ovoga puta obratio tek s nekoliko riječi, pozdravio goste, neke je i zaboravio i najavio još jedno Šokačko prelo. A čast otvoriti ga imali su članovi *Kranjčevića*, za ovu prigodu obučeni u svečanu

nošnju, a prvo što su zapjevali bilo je naravno *Naš je Bereg selo u ravnice, u njem žive Šokci i Šokice...* Uz pratnju Tamburaškog sastava *Panonika*. Iskusi su to glazbenici, s tisućama nastupa iza sebe, ali jednom od njih ipak nije lako. Priznaje to Zlatko Gorjanac i javno, u mikrofon. Kaže, ovdje među svojim Berešcima i poslije toliko nastupa ima malo treme. Vjerujte na riječ nije se to uopće čulo, jer uigrani somborsko-bereški tamburaši svoj posao odradili bez pogreške.

Oni koji su na prelo došli gladni nisu baš bili zadovoljni kuharom, ali samo dok kasni ručak nije stigao na stol. Tada je svima bilo jasno zašto mladi kuhar **Neca Krizmanić** satima obigrava oko dvije katlanke i dva kotla. U kotlovima se kuhao paprikaš od divljači, a njega treba znati skuhati i treba ga kuhati satima. Kod Nece je sve to prošlo

bez pogreške, usprkos tome što se s 19 godina ne može pohvaliti zavidnim kuharskim iskustvom.

Sve se poklopilo da zabava bude dobra. Nekima se posrećilo pa su doma otišli i s nekim darom, jer kakvo bi prelo bilo da nema tombole.

I bez obzira koliko veselo bilo, u 20 sati se moralo kući. Nastupa tada korona. Jeste poremetila satnicu prela, ali nije spriječila goste iz Vinkovaca i Osijeka da stignu do Berega. Neki od njih i prvi puta.

Kažu, tamburaši najbolje sviraju kada sviraju za svoju dušu, a domaćini se najbolje vesele kad sve prođe i gosti odu. Tako je bilo i u Beregu. Na kraju, kad se dvorana ispraznila, oni koji su danima pripremali organizaciju prela došli su na red da se vesele. A i muzičari nisu žurili kući.

Z. V.

Toplina i ljubav za stare i bolesne

»Kada vidite njihovo zadovoljstvo i osmeh na licima, shvatite da nije uzalud sve što radite. Drago nam je da radimo nešto što je moralno i dobro i što smo u mogućnosti pomoći starim i bolesnim ljudima i pružiti im toplinu i ljubav koja im je i najpotrebnija«, kaže Valentina Rodić

Valentina Rodić iz Srijemske Mitrovice je osnivačica i ravnateljica doma za stare osobe *Oaza Silka*. Trenutačno je kapacitet doma popunjen i u njemu je smješteno 29 osoba. Misija zaposlenih ove ustanove je da korisnicima pored medicinskog nadzora osiguraju ugodnu atmosferu tijekom boravka u domu kako bi preseljenje u novu sredinu prošlo sa što manje stresa za korisnike.

Odluku da otvori dom za brigu o starima presudila su dva momenta u Valentininom životu.

»Živjela sam sama s bakom. Kada nisam bila u mogućnosti biti s njom, plaćala sam gerontodomaćicu. U to vrijeme prvi put sam shvatila da u našem gradu nedostaje prostor za smještaj starih i bolesnih osoba o kojima se nema tko starati«, kaže naša sugovornica i dodaje: »Drugi momenat u mom životu zbog kojeg sam se odlučila na ovaj korak dogodio se dok sam kao službenica radila na šalteru jednog mobilnog operatera. Tada su nam često

dolazili stariji ljudi, koje sam obučavala kako koristiti mobitel budući da doma nemaju nikoga tko bi im to objasnio. Poslije 11 godina rada na tom radnom mjestu odlučila sam pokrenuti vlastiti posao. Napustila sam kompaniju i odlučila otvoriti dom za stare osobe. Imala sam određene uvjete: vlastitu zgradu od 550 četvornih metara u dijelu u kom smo mi živjeli, lijepo dvorište, balkon... Imala sam želju iskoristiti prostor na pametan način budući da smo imali 10 slobodnih soba, veliki dnevni boravak od 24 četvorna metra, kuhinju od 15 četvornih metara, veliki balkon koji pruža prelijep pogled ka igralištu i parku. Dokumentaciju sam počela prikupljati 2016. godine. Počevši od skripti od Ministarstva za socijalnu politiku kao i svu ostalu potrebnu dokumentaciju koja mi je bila potrebna

prvenstveno za adaptaciju kuhinje koja je morala zadovoljiti sve standarde po HASAP-u. Sve smo morali uraditi po pravilima kako bismo ispunili uvjete za smještaj starih i bolesnih osoba. Početkom lipnja 2017. godine pozvali smo inspektora kome smo predali elaborat rada ustanove napisan na 100 strana o ispunjenim uvjetima što je podrazumijevalo funkcioniranje doma od pripreme jela za korisnike, do načina rada zaposlenih. Ubrzo smo dobili licencu za rad i dozvolu za korištenje 27 ležaja«, navodi Valentina.

Stalna briga i njega

Posebna briga vodi se o korisnicima kojima je potreban visok stupanj zdravstvene njege i nadzora, korisnicima kod kojih postoji pogoršanje kroničnih bolesti i kojima je prije svega potrebna psihološka potpora.

»Trenutno imamo 13 zaposlenih osoba: 9 medicinskih tehničara, kuharicu, higijeničarku, ravnatelja i socijalnu radnicu koja je spojnica između korisnika, njihove obitelji i nas. Morali smo se prilagoditi novim uvjetima rada u vrijeme pandemije koronavirusa. Bili smo u situaciji da udomljavamo i pacijente s odjela palijativne njege iz Opće bolnice, koji su uslijed situacije uvjetovane kovidom (nedovoljnog kapaciteta) dolazili kod nas na rehabilitaciju. Imamo dobar tim i lijepo funkcioniramo. Kolegica mi pomaže oko administracije, imamo dobru međusobnu koordinaciju, što je u ovom poslu vrlo važno. Od kako je počela ova situacija s kovidom svi smo pod stresom i u strahu«, kaže Valentina.

Do pandemije redovito su korisnike vodili na izlete u prirodu, organizirali im glazbene večeri kako bi im dani u domu bili ljepši.

»No, sve je to kovid onemogućio i uz to korisnici nisu u mogućnosti redovito se viđati sa svojom obitelji. Sada smo prevladali te strahove i naučili smo živjeti s tim. Tri puta tjedno radimo vježbe s njima, obilježavamo značajne datume za njih i trudimo se koliko je u našoj mogućnosti olakšati im život u ovoj situaciji«, priča naša sugovornica.

Naročita briga se vodi o higijeni i ishrani korisnika koja mora biti usklađena s njihovom terapijom.

»Kada smo počeli s radom, kupili smo perilice i tri sušilice rublja kapaciteta od 7 do 8 kilograma. Budući da već otplačujemo kredit nismo u mogućnosti podići novi, a neophodna nam je perilica i sušilica većeg kapaciteta čija je cijena 800.000 dinara. Ona bi nam uštedjela i struju i vrijeme. Naša ustanova ne smije ostati bez čistog rublja i

posteljine. Često smo u problemu, pa smo prinuđeni dio prljavog rublja nositi kući na pranje. U drugom koraku treba nam nova kuhinja. Postojeću kuhinju aktivno koristimo već pet godina. Sada nam je potrebna kuhinja od inoksa, koja ispunjava uvjete HASAP-a. Nadamo se da ćemo uspjeti dobiti pomoć države kako bismo i to osigurali«, kaže Valentina.

Posao bez državnih poticaja

Posao je pokrenula ulažući vlastita sredstva. Poticaje države nije koristila, mada bi joj pomoć dobro došla za proširenje kapaciteta i kupovinu strojeva koji bi im olakšali rad.

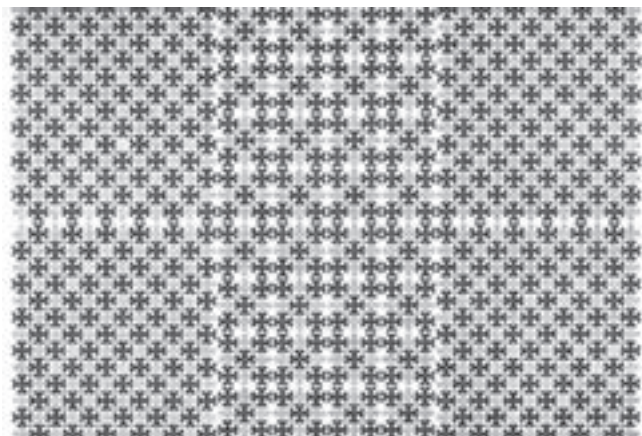
»Redovito sudjelujem na natječajima, pišem projekte, ali do sada nisam dobila nikakvu vrstu pomoći. Prošle godine smo aplicirali za sredstva kod Fonda za razvoj. Uz pomoć tih sredstava željeli smo proširiti naše kapacitete. Međutim, potkrala se greška ne našom krivicom, buduću da je kao vlasnik upisana fizička, a ne pravna osoba. Napravili smo novu građevinsku dozvolu i sada čekamo odobrenje za izgradnju prostora za dodatnih 100 četvornih metara. U budućnosti nam je u planu da ugradimo lift i dogradimo još 200 četvornih metara kako bismo mogli proširiti svoje kapacitete«, planovi su vlasnice mitrovačkog doma za stare.

»Njihove osobine su različite. Svatko od njih je poseban na svoj način. Ima ih svadljivih, miroljubivih, zanimljivih, a meni su svi podjednako dragi i mnogo ih volim. Svi oni su dobri i pozitivni. Kada vidite njihovo zadovoljstvo i osmijeh na licu, shvatite da nije uzalud sve što radite. Drago nam je što radimo nešto što je moralno i što smo u mogućnosti starim i bolesnim ljudima pomoći i pružiti im toplinu i ljubav koja im je i najpotrebnija«, kaže na kraju razgovora naša sugovornica.

S. D.

Goran Kujundžić izlaže u Grožnjanu

GROŽNJAN – U Gradskoj galeriji *Fonticus* u Grožnjanu nedavno je otvorena izložba *Fraktalne partiture* Gorana Kujundžića. Kujundžić se predstavio serijom radova u kojima multiplikacijom i variranjem geometrijskih motiva kreira njemu svojstvene crteže-slike.

»Većina radova nosi prikrivene asocijacije i pozive na razmišljanja. Autor naraciju svodi na minimum. Proživljavanje se očituje ekspresivnim činjenjem. Bez ustručavanja i nepoštovanjem bilo koje čvrste dosljednosti, osim dosljednosti sebi samom. Maštovitosti umjetniku ne nedostaje. On likovnim sredstvima prati vlastiti proces u koji ponire služeći se obrazovanjem i iskustvom, instinktom i memorijom. On upotrebljava umjetnost kao egzistenciju. Naslikana situacija postaje fiktivna scena za suočavanje. Umjetnik kontinuirano otvara nova, slobodna, ali i odgovorna činjenja unutar nepredvidivih područja kreativnog. On plasira postavku da je svjesno i podsvjesno zapravo dio istog života«, zapisao je kustos izložbe **Eugen Borovsky**.

Kujundžić je rođen 1976. u Subotici iz koje odlazi na studij Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, gdje diplomira grafiku u klasi profesora **Miroslava Šuteja**. Doktorirao je 2014. godine na istoj akademiji. Zaposlen je na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku kao izvanredni profesor. Izlagao je na skupnim i samostalnim izložbama u Hrvatskoj, Austriji, Bosni i Hercegovini, Mađarskoj, Srbiji, Rumunjskoj i Turskoj.

Prelo na salašu

ĐURĐIN – HKPD *Đurđin* organizira *Prelo na salašu* koje će biti održano u nedjelju, 20. veljače, u dvorani župe sv. Josipa Radnika u Đurđinu. Početak je u 12 sati. Za dobru zabavu pobrinut će se ansambl *San* iz Subotice, te pjevačka i literarno-dramska sekcija Društva. U cijenu karte uračunata je *užna* – krumpirača, desert – *fanki*, piće – bez ograničenja i tombola. Dodatne informacije na: 064/16-17-549.

Književna večer Dražena Prčića na Verušiću

SUBOTICA – Predstavljanje dviju knjiga **Dražena Prčića** – *Advokat* i *Subotica – Priča o fotografiji* – bit će održano u utorak, 22. veljače, u dvorani Mjesne zajednice Verušić. Početak je u 17 sati. Uz povijesni roman *Horvacki Bačka 1901 – 1939* i knjigu u pripremi *Subotica – Priča o fotografiji 2*, dio je tzv. subotičke tetralogije kojom Prčić zaokružuje povijesna događanja i ljude koji su na ovim prostorima živeli i radili u vremenu od Austro-Ugarske monarhije do početka Drugog svjetskog rata.

Šokačko veče u Vajskoj

VAJSKA – HKU *Antun Sorgg* iz Vajske organizira peto po redu *Šokačko veče*, koje će biti održano u subotu, 26. veljače, u restoranu *Bački dvor* na jezeru Provala. Cijena

ulaznice je 2.500 dinara po osobi. U cijenu je uračunato predjelo, juha, meso s roštilja, krumpir, salata, desert i neograničeno piće. Početak je predviđen za 13 sati, a trajanje zabave do 20 sati. Goste će zabavljati tamburaški sastav *Allegro* iz Vukovara. U slučaju popuštanja mjera večera će početi u 20 sati, a gosti će o promjenama na vrijeme biti obaviješteni.

Prelo sićanja u Subotici

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* i KD *Ivan Antunović* iz Subotice organiziraju dvanaesto *Prelo sićanja* koje će biti održano u nedjelju, 27. veljače. Okupljanje sudionika je u središtu grada kod spomenika Presvetog Trojstva u 17 sati. Slijedi sudjelovanje na misi u Franjevačkoj crkvi u 17.30 sati. Nakon mise slijedi odlazak u dvoranu HKC-a *Bunjevačko kolo* i svečani početak manifestacije u 19 sati. Jedini uvjet nazočnosti na ovom prelu jest odijevanje u svečanu bunjevačku zimsku nošnju.

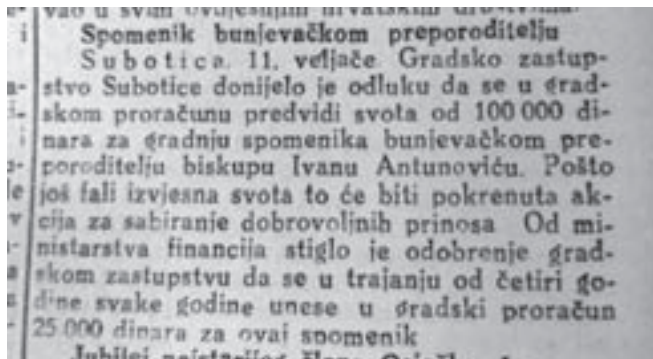
Priređuje: Vladimir Nimčević

Iz starog tiska

Revidiranje hrvatskih čitanki, Mandić o Antunoviću

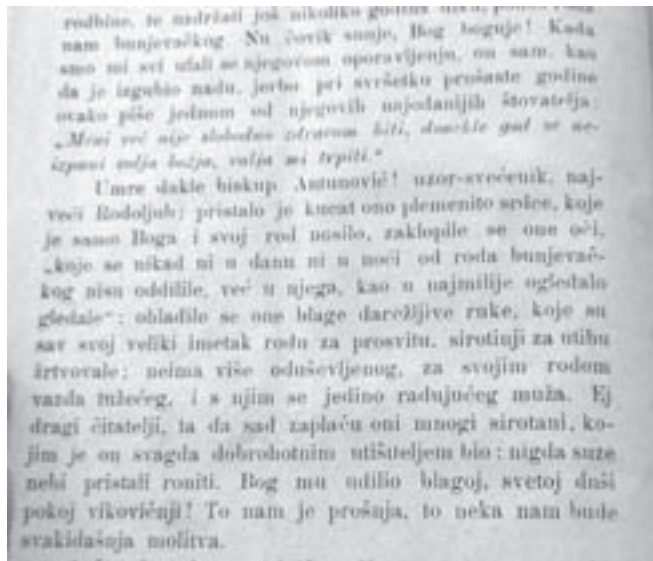
12. veljače 1939. – *Obzor* piše da je Gradsko zastupstvo Subotice donijelo odluku da se u gradskom proračunu predvidi svota od 100.000 dinara za podizanje spomenika **Ivanu Antunoviću**.

13. veljače 1920. – *Neven* piše kako je subotičko školsko upraviteljstvo pozvalo mjesne učitelje na sjednicu u vezi s hrvatskim knjigama, koje su školski nadzornik **Mijo Mandić** i učitelj **Matija Išpanović** koncem 1918. nabavili u Zagrebu radi potreba hrvatskih učenika u Subotici. »I na toj sjednici učiniše ni manje ni više nego revidiraše hrvatske čitanke i svaku riječ 'Hrvat', 'hrvatski' itd. izbrišaše iz knjiga!«.

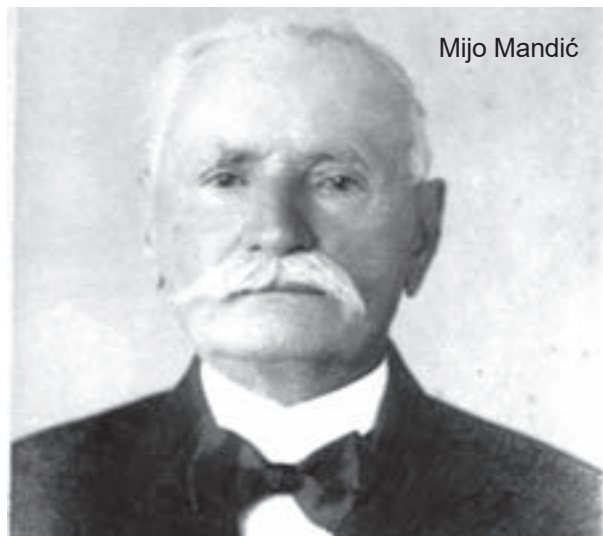
14. veljače 1940. – *Hrvatski dnevnik* piše da su u somborskim nacionalno mješovitim selima Čonoplji, Krnjaji i Doroslovu vojvođanski prvaci Hrvatske seljačke stranke **Grgo Vuković**, **Ivan Nagy** i **Adam Schlachter** održali političke skupove. Vuković je govorio o izbornim zakonima, naglasivši njihovu liberalnost. Nagy je pozvao Mađare, a Schlachter Nijemce neka podupru politiku HSS-a i njegovog predsjednika **Vladka Mačeka**.

15. veljače 1888. – *Neven* piše prigodom smrti **Ivana Antunovića**: »Pa kao što je uvijek ponizno živio, takim se htio i posli smrti, pokazati. Po vlastitoj želji, položeno mu

tilo u jednostavan drveni mrtački sanduk, te u siromaškoj raki uz svoju ljubljenu majku čeka uzkrснуće mrtvih.«

16. veljače 1930. – *Dnevnik* donosi članak **Mije Mandića**, koji se osvrće na jedan razgovor sa svojim mentorom biskupom **Ivanom Antunovićem** 1876.: »I rodbina i pri-

Mijo Mandić

jatelji biskupovi, višeput su molili i tražili od Antunovića, da je opća i živa želja, da bi udovoljio prošnji svojih vjernih i nadario ih svojom slikom. I ja sam mu to spomenuo i naglasio jednom prilikom (g. 1876), da bi mu se uspomena bolje i trajnije sačuvala među Bunjevcima, za koje je toliko radio i žrtvovao, ako bi se pružila mogućnost, da i mlađa pokoljenja vide i upoznaju časno lice svoga dobrotvora. A on mi odgovori: 'Dragi moj Mandiću! Nije to za ozbiljnoga čovjeka. Naučite vi i slijedite ono, što se u mojih devet knjiga nalazi i budite vjerni i odani rodu svome i izmolite koji 'Očenaš' za moju dušu, da se spasi, pa ćete mi tako najbolje sačuvati moju uspomenu.'«

18. veljače 1926. – *Neven* piše da je 7. veljače u Đurđin došao »Kara Jovo« (**Ivan Crnković**), tražeći od mještana da ga izaberu za predsjednika kotarske organizacije Narodne radikalne stranke: »Tek što je počeo govoriti: 'narode, ja kad sam bio narodni radikalni poslanik isposlovao sam da je kod mog salaša stanica, da sam povećao svoje gospodarstvo', odmah je jedna grupa Radićevaca stala vikati 'dolje seljački izdajica'. Na to se je 'keveta' pokunjen sa svojim milim drugom učiteljem (**Milanom**) **Jorgovićem** i **Bodom Kovačevim** zatvorio u ured šefa stanice i jedva dočekaovoz da se povрати u Suboticu pa da ispriča svome prijatelju **Marku Juriću**, kako je bunjevačko srpstvo u Đurđinu pokopano, a sav je narod uz Hrvate i Hrvatsku Seljačku Radićevu stranku.«

Dičije prelo u Đurđinu

Dječja pokladna manifestacija Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Đurđin Dičije prelo* održana je u utorak, 15. veljače. Tridesetak maskirane djece iz Đurđina, ali i Žednika i Subotice, okupilo se na druženje i zabavu. Maštovitosti u maskiranju niti ove godine nije nedostajalo. Tako su se u Pastoralnoj dvorani *Otac Gerard Tomo Stantić*, koja se nalazi u sklopu mjesne župe, mogli vidjeti grožđe, mumija, kornjača, časne sestre, anđeo, policajac, princeze, neizbježni klauni, no-

gometaši, razne životinje, kuhari... Ne treba niti spominjati kakva je atmosfera vladala, a plesa i zabave nije manjkalo. U tome su im pomogli i đurđinske animatorice *Subotičkog oratorija Iva Ivković Ivandekić, Ivana Šarčević, Ružica Dulić i Dijana Orčić*.

Organizatori ističu kako je svake godine odaziv djece sve veći te da je *Dičije prelo* postalo prepoznatljiv događaj u selu kojemu se vesele i stariji i mlađi.

H. R.

Dvobroj časopisa *Nova riječ* za 2021. godinu

U znaku kratke priče

Nedavno je objavljen dvobroj časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* 1-2 za 2021. godinu koji na blizu tristo stranica donosi priloge razvrstane u osam tematskih cjelina.

Aktualni dvobroj počinje tematom »Kratka priča Hrvata u Vojvodini« i uvodnim tekstom glavnog i odgovornog urednika časopisa **Tomislava Žigmanova** u kojem ističe kako je kratka priča u književnosti vojvođanskih Hrvata relativno podzastupljen književni žanr, koji tek u posljednje vrijeme očituje svoj, kako brojem tako i autorima, bogatiji život. U časopisu je reprezentativni izbor kratkih priča osmero autora među kojima su **Ljubica Kolarić-Dumić**, **Lajčo Perušić**, **Mirko Kopunović**, Tomislav Žigmanov, **Neven Ušumović**, **Zvonko Sarić**, **Ivan Vidak** i **Igor Grbić**.

Prijevod rumunjskih pjesnika

Nova riječ nastavlja praksu prijevoda manjinskih vojvođanskih pjesnika te u ovom dvobroju donosi poeziju suvremenih rumunjskih pjesnika u izboru **Ioana Babe**. Predstavljani su pjesnici koji pišu na rumunjskom, a ovdje ih čitamo na hrvatskom jeziku, među njima su **Ioan Baba** (Joan Baba), **Vasile Barbu**, **Eugenia Bălțeanu** (Euđeni-ja Balteanu), **Nicu Ciobanu** (Niku Čobanu), **Ratcu Gole-sîn / Ratku Golešn** (Ratomir Marković), **Ionela Mengher** (Jonela Menger), **Antonela Mic** (Antonela Mik), **Valentin Mic** (Valentin Mik), **Aurora Rotariu Planianin** (Aurora Rotariu Planjanin) i **Mariana Stratulat** (Marijana Stratu-lat). Neven Ušumović autor je dvaju tekstova kojima se proširuje upoznavanje mađarske književnosti. Prvi je rad prikaz knjige **Franciske Ćurković-Major** *Hrvatski motivi u mađarskoj književnosti*. *Riječ* je o knjizi ugledne zagrebačke hungarologinje Franciske Ćurković-Major, rođene u Bačkoj Topoli, 1948. godine. U drugom se radu predstavlja »Mađarska postjugoslaven-ska književnica Ildikó Lovas«.

U poglavlju »Kritička iščitavanja hrvatske književnosti u Vojvodini« predstavljeni su radovi kojima se otkrivaju novi podaci o književnosti bačkih Hrvata i vezama s Hrvatskom, o njihovom kulturnom i nacionalno-identitet-skom značaju. Ovdje čitamo radove **Mirka Ćurića** »Pri-godnice Ante Evetovića Miroljuba biskupu Josipu Jurju Strossmayeru«, **Vladimira Nimčevića** »Hrvatski pučki pjesnici iz Vojvodine u *Slobodnom domu*« i **Zlatka Romića** »Tri zbirke bajki Balinta Vujkova«.

Građa i interpretacije

U cjelini »Građa hrvatske književnosti u Vojvodini i in-terpretacije« mladi povjesničar i stalni suradnik časopisa Vladimir Nimčević potpisuje rad »Život i djelo Matije Eve-tovića od 1945. do 1972.«, treći je ovo nastavak kojim završava pisanje o značajnom kulturnom djelatniku.

Zanimljiv je rad »Tragom uglazbljene lirike Slavka Mađera (1922. – 1946.)« autorice **Tamare Jurkić Sviben** iz Zagreba o umjetničkoj vezi pjesnika **Slavka Mađera** i skladatelja **Emila Cossetta** koji je inspiraciju našao u naj-ranijem Mađerovom pjesnič-kom ostvarenju. Rad se nalazi u cjelini »Obrade i interpretaci-je umjetničkih praksi«.

Stalni suradnik *Nove riječi* Neven Ušumović nastavlja s prikazima hrvatskog nakladniš-tva u nultom desetljeću, ovoga puta s prikazima deset proznih naslova u 2009. godini.

Rubrika *Nove riječi* »Čitanja književne produkcije« donosi osamnaest prikaza naslova aktualne književne produkcije koje potpisuju **Ivana Andrić Penava**, **Klara Dulić Šev-čić**, **Petar Pifat**, **Ana Hodak**, **Tamara Štricki Seg**, **Sonja Periškić Pejok**, **Lajčo Perušić**, **Đuro Vidmarović**, **Davor Bašić Palković**, **Nevena Mlinko**, **Katarina Ćeliković**, **Zlata Vasiljević**, Tomislav Žigmanov i **Miroljub Kovačić**.

Nova riječ završava Kultur-no-društvenim dokumentari-jem (prosinac 2020. – studeni 2021.) koji je zabilježila **Ber-nadica Ivanković**.

(ZKVH)

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADONAČELNIK
Broj: II-401-191/2022
Dana 18. 2. 2022.
24000 Subotica
Trg slobode 1

Na temelju članka 76. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16, 30/16 – ispravak, 6/20, 47/21 i 78/21), Uredbe o kriterijima, mjerilima i načinu izbora projekata u kulturi koji se financiraju i sufinanciraju iz proračuna Republike Srbije, autonomne pokrajine, odnosno jedinica lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 105/16 i 112/17) i članka 52., stavak 1., točka 5. Statuta Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, br. 27/19-pročišćeni tekst, 13/21 i 16/21),

Gradonačelnik Grada Subotice dana 18. veljače 2022. godine raspisuje

NATJEČAJ

za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi na području Grada Subotice u 2022. godini
Natječaj se raspisuje za projekte u kulturi koji se odnose na očuvanje, unaprjeđenje i razvitak kulture i umjetnosti i suvremenog umjetničkog stvaralaštva od važnosti za Grad Suboticu.

I. CILJ I PODRUČJE NATJECANJA

Cilj natjecanja je:

Kulturni razvitak Grada Subotice stvaranjem poticajnog okruženja za unaprjeđenje svih područja u kulturi, kao i osiguranje uvjeta za dostupnost kulturnih sadržaja i razvitak publike.

Javni natječaj raspisuje se za područja kulture kako slijede:

- 1) književnost (stvaranje, prijevod);
- 2) glazba (stvaranje, produkcija, interpretacija);
- 3) likovne, primijenjene, vizualne umjetnosti, dizajn i arhitektura;
- 4) kazališna umjetnost (stvaranje, produkcija i interpretacija);
- 5) umjetnička igra – klasični balet, narodna igra, suvremena igra (stvaranje, produkcija i interpretacija);
- 6) filmska umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 7) manifestacije vezane za filmsku umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 8) digitalno stvaralaštvo i multimediji;
- 9) druge izvedbe kulturnih programa i kulturnih sadržaja (mjuzikl, cirkus, pantomima, ulična umjetnost i sl.);
- 10) otkrivanje, prikupljanje, istraživanje, dokumentiranje, izučavanje, vrednovanje, zaštita, očuvanje, predstavljanje, interpretacija, korištenje i upravljanje kulturnom baštinom;
- 11) znanstvenoistraživačke i edukativne djelatnosti u kulturi.

II. KRITERIJI I MJERILA

Kriteriji na temelju kojih će se ocjenjivati projekti prijavljeni na javni natječaj su:

- 1) usklađenost projekta s općim interesom u kulturi i ciljevima i prioritetima natječaja;
  - 2) kvaliteta i sadržajna inovativnost projekta;
  - 3) kapaciteti potrebni za realizaciju projekta i to:
    - (1) stručni, odnosno umjetnički kapaciteti,
    - (2) potrebni resursi;
  - 4) financijski plan – razrađenost, usklađenost s planom aktivnosti projekta, ekonomičnost i uključenost više izvora financiranja;
  - 5) stupanj utjecaja projekta na kvalitetu kulturnog života zajednice.
- Povjerenstvo ocjenjuje svaki projekt na temelju vrednovanja navedenih kriterija.

III. PRAVO SUDJELOVANJA

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju ustanove, umjetničke i druge udruge registrirane za obavljanje kulturne djelatnosti, pojedinci (umjetnici, suradnici, odnosno stručnjaci u kulturi), kao i drugi subjekti u kulturi, osim ustanova kulture čiji je osnivač Republika Srbija, Autonomna Pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, koji se financiraju sukladno članku 74. Zakona o kulturi i ne mogu sudjelovati na natječajima koje raspisuje njihovi osnivači.

Ukoliko je podnositelj projekta pojedinac, korisnik sredstava može biti isključivo pravna osoba preko koje se ostvaruje projekt, partner podnositelja projekta ili koja na drugi način sudjeluje u projektu. Odobrena sredstva ne mogu biti uplaćena na žiro račun fizičke osobe, niti se korisnik sredstava može naknadno mijenjati.

IV. DOKUMENTACIJA

Sudionik natječaja u obvezi je dostaviti jedan primjerak popunjene Prijave na natječaj koji se podnosi Povjerenstvu na obrascu »Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi« – Obrazac br. 1.

Za svaki projekt podnosi se posebna prijava (prijava za svaki projekt s potrebnom dokumentacijom u posebnoj omotnici).

Uz prijavu, podnositelj prijave obvezno je dužan priložiti:

1) Dokaz o podnositelju prijave:

- izvadak iz registra u kojem je podnositelj prijave registriran,
- statut (preslik),
- životopis i dokaz o partnerstvu s pravnom osobom (sporazum, ugovor), ukoliko prijavu podnosi pojedinac.

2) Pregled osnovnih podataka o podnositelju prijave sastavljen od podnositelja prijave:

- povijest,
- opis djelatnosti,
- dosadašnji projekti i sl.

3) Detaljan opis projekta u kulturi za čije financiranje ili sufinanciranje se podnosi prijava;

4) Podaci o stručnim, odnosno umjetničkim kapacitetima podnositelja, odnosno realizatora projekta, odnosno navesti:

- realizatore projekta i sudionike,
- okvirni broj i strukturu sudionika i
- priložiti bar jedan profesionalni životopis.

5) Recenziju dva kritičara (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja projekta u kulturi – književnost – za objavljivanje knjiga).

6) Stručno mišljenje ovlaštenog prevoditelja (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa odnosno projekta u kulturi – književnost – za prijevod knjiga s jezika naroda na jezik nacionalnih manjina i obratno).

V. ROKOVI I OPĆE INFORMACIJE

Natječaj se objavljuje u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs u rubrici Natječaj i oglasi.

Prijave se podnose na propisanom obrascu Obrazac br.1 – Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi, koji je sastavni dio natječajne dokumentacije, a koji se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Natječaj i oglasi.

U Obrascu 1. (prijava) potrebno je odlučiti se samo za jedno od kulturnih područja za koje se raspisuje javni natječaj, navedenih u točki I. natječaja.

Nepotpune i nepravodobne prijave, kao i prijave koje nisu u skladu s uvjetima javnoga natječaja ne razmatraju se.

Jednokratni projekti koji su već podržani od Grada Subotice na prethodnim natječajima neće se razmatrati.

Popunjene prijave s dokumentacijom slati u tiskanoj formi, u zatvorenoj omotnici, predajom u Gradski uslužni centar Grada Subotice, Trg slobode 1, ili poštom. Na omotnici napisati naziv i adresu podnositelja prijave i naziv projekta s naznakom »Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi« – NE OTVARATI.

Prijave na Natječaj obvezno je potrebno dostaviti i u elektroničkoj formi, na e-mail adresu: konkurskultura@subotica.rs.

Natječajni materijal se ne vraća.

Natječaj je otvoren 30 dana od dana objavljivanja u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs, odnosno od 18. veljače 2022. godine do 20. ožujka 2022. godine.

Rezultati javnog Natječaja objavljuju se na internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs najkasnije u roku od 60 dana od dana završetka podnošenja prijava.

Sudionici natječaja koji su dobili sredstva na temelju javnog natječaja, izvješće o realizaciji projekta dostavljaju tijelu koje je sredstva dodijelilo, a sukladno Zakonu o kulturi i zaključenom ugovoru. Obrazac Izvješće za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi – Obrazac br. 2, nalazi se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Korisniku sredstava koji izvješće o realizaciji projekta ne dostavi u roku tijelo koje dodjeljuje sredstva upućuje zahtjev za povrat sredstava.

Povrat sredstava vrši se u roku predviđenom ugovorom.

Informacija o korisnicima sredstava koji nisu dostavili izvješće o realizaciji projekta, odnosno koji nisu izvršili povrat sredstava, objavljuje se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Dodatne informacije mogu se dobiti radnim danima od 8 do 14 sati na telefon 024/626-884, 626-718 u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Grada Subotice.

Gradonačelnik, Stevan Bakić v. r.

Obnova crkve Presvetog Trojstva u Maloj Bosni

Novo ruho

Radovi na obnovi fasade na crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni su u tijeku i njihov završetak, po riječima tamošnjeg župnika vlč. **Dragana Muharema**, planira se za početak ožujka, kada će crkva i izvana zasjati u novom ruhu. Spomenuta crkva obilježava značajan jubilej – 90. obljetnicu izgradnje. Naime, gradnja je započela 1931. godine prema nacrtu glasovitog zagrebačkog arhitekta **Stjepana Podhorskog** u specifičnom starohrvatskom stilu.

»Posljednjih nekoliko godina bilo je više obnova na crkvenom objektu. Unutrašnjost je u cijelosti završena, a uređenje fasade zaokružuje cjelokupnu obnovu. S obzirom na to da fasada nije bila oštećena i da je u dobrom stanju, nije bilo potrebno drugih pothvata osim ličenja, kako bi crkva dobila novi sjaj«, priča vlč. Muharem i pojašnjava kako je financijsku potporu za vanjsku obnovu fasade župa ostvarila putem natječaja za dodjelu sredstava crkvama i vjerskim zajednicama na teritoriju Subotice.

Ukupni iznos radova iznosi 1.558.080 dinara, a radove obavlja tvrtka **ES TIM 024 DOO** iz Subotice. Po riječima vlč. Muharema usporedo s ovim radovima, u tijeku je izrada nove ispovjedaonice i prilaznog puta u dvorište župe. Izrađen je i novi vitraj s likom bl. **Marije Petković** koji će biti uskoro postavljen.

»Želja nam je da na šest velikih prozora u crkvi postavimo likove hrvatskih svetaca i blaženika. Zasad imamo vitraje s prikazima njih troje. Od predviđenih radova planirana je još obnova klupa i restauracija središnjeg

kipa Presvetog Trojstva. Raduje nas što smo u okviru ove obljetnice crkve već ostvarili dva velika projekta, a to je ponajprije obnova poda svetišta crkve te uređenje platoa ispred i staza oko crkve. Bilo je tu još puno manjih pothvata i radova. Bogu hvala da smo sve to uspjeli iznijeti, kako priložima vjernika i sredstvima župe tako i s potporom dobrotvora i različitih organizacija.«

Župna zajednica u Maloj Bosni broji oko 750 vjernika.

»Premda je to za naše pojmove relativno mala zajednica, ipak je vrijedna kako materijalnog, tako još više pastoralnog ulaganja i obnove. Želimo stvoriti što bolje uvjete za funkcioniranje vjerskog života na području ove župe«, poručio je župnik vlč. Dragan Muharem.

Ž. V.

S vjerom u uskrsnuće s Kristom i okrijepljena svetim sakramentima umrla je naša mama, majka, pramajka i sestra

Ružica Dulić
rođena Dulić
(1933. – 2022.)

Sveta misa na šest tjedana bit će služena 2. travnja 2022. godine u 9 sati u crkvi svetog Josipa Radnika u Đurđinu.

Ožalošćeni: sinovi Franjo i Ivan s obiteljima, brat i sestre.

Sastanak vjerskih i političkih predstavnika

Delegacija Narodne skupštine Srbije, na čelu sa zastupnikom **Andrijanom Avramov**, sastala se 14. veljače s Beogradskim nadbiskupom i metropolitom mons. **Stanislavom Hočevarem**, majorom i glavnim vojnim kapelanom don **Goranom Avramovim**, drugim tajnikom veleposlanstva Vatikana don **Aleksandrom Nin-kovićem** i predstavnikom Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama **Gavrilom Grbanom**.

Kako prenosi portal Beogradske nadbiskupije, Avramov je na početku sastanka istakla da joj je velika čast što joj se ukazala prilika za održavanje ovoga sastanka, osobito kao pripadnici katoličke vjeroispovijesti. Susret je važan zato što se mogu razmijeniti iskustva obje strane gdje narodni zastupnici mogu saslušati i sagledati položaj katoličke zajednice u Srbiji. Sugovornici su otvorili teme položaja Katoličke crkve i katolika u Srbiji, suradnje Katoličke i Srpske pravoslavne zajednice, ali i suradnje svih zajednica u regiji i svijetu. Među ostalim, na sastanku se govorilo i o ulozi Caritasa u Srbiji.

Prisutnima se obratila i šefica Delegacije OEES-a i članica Međunarodne mreže parlamentarnog *Freedom of religion or belief* **Vesna Marković** kao i zamjenica predsjednice Odbora za europske integracije **Duška Stojković**. Sastanku je prisustvovala i narodna zastupnica **Rozália Ókrész** i predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost spolova, narodni zastupnik dr. **Muamer Bačevac**.

Beogradski nadbiskup Hočevar je iskoristio priliku da istakne bitnu vezu između znanosti i religije, odnosno sveučilišta i crkve. Ocijenio je da je bitno očuvati stalni dijalog i naveo je da je ovaj susret koristan baš u tom smislu, te da je bitno da se radi na rješavanju pojedinih otvorenih pitanja koja se tiču položaja Katoličke crkve u Srbiji.

Sugovornici su zaključili sastanak uz dogovor da će doći do novog susreta i dalje suradnje.

H. R.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Duhovno i tjelesno

Duhovno i tjelesno oduvijek su shvaćani kao suprotnosti, nepomirljive kategorije. U povijesti su nastajala i mnoga kriva učenja koja su smatrala da tjelesno dolazi od zloga, a duhovno od Boga, te da vjernik mora raditi protiv svoga tijela, a u korist duha. Istina je da vjernik mora biti okrenut duhovnom, ali naš duh živi u tijelu koje nam je Bog dao. Stoga vjernik treba posjedovati određenu dozu mudrosti, kako bi cijenio duhovno, ali i u pravoj mjeri bio orijentiran na tjelesno. To može postići jedino molitvom, tj. stalnom komunikacijom s Bogom jer nas samo on može usmjeravati pravim putovima kroz ovaj svijet. Nikakva krajnost nikada nije bila pravi put, već mudrost razlučivanja u različitim situacijama, mudrost nadahnuta Kristovim naukom, a iznjedrena djelovanjem Duha Svetog u nama.

Izvući korist iz tjelesnog

Apostol Pavao u poslanici Korinćanima govori o Adamu, prvom čovjeku, koji je simbol zemljanoga i posljednjem Adamu, Kristu, koji je simbol duhovnog. Naše tijelo je sazdano kao propadljivo, kao i prvome čovjeku. I sve na ovome svijetu je takvo, prolazno i propadljivo, ali to ne znači da nije od Boga stvoreno. Od Boga sve dolazi, a na nama je odgovornost kako ćemo to prolazno upotrijebiti. Sve što je od ovoga svijeta mi možemo okrenuti u svoju korist, u vjerničkom smislu to je duhovna korist, a možemo to okrenuti i protiv nas, odnosno zabaviti se toliko samo tim prolaznim i tako naštetiti onom duhovnom. To je isključivo na nama.

Prvi čovjek okrenuo se protiv Boga i tako dopustio grijehu da uđe u ovaj svijet. To je sve buduće naraštaje učinilo podložne grijehu, sklone tjelesnom na štetu duhovnog. Zato dolazi drugi Adam, Krist, da pomogne palom čovjeku da se pridigne i uzdigne

iznad svoje tjelesnosti i spozna vrijednost duhovnog: »Kakav je zemljani, takvi su i zemljani, a kakav je nebeski, takvi su i nebeski. I kao što smo nosili sliku zemljanoga, nosit ćemo i sliku nebeskoga« (1Kor 15,48-49). No, da bi se to uistinu ostvarilo, da bismo nosili sliku nebeskoga, moramo se u svakodnevnom životu nadahnjivati Evanđeljem. Ono je program kršćanskoga života, ono što nas usmjerava nebeskome, te nam pokazuje kako da ovo zemaljsko okrenemo u svoju, tj. duhovnu korist.

Duhovni su oni koji ljube

Najveći kamen spoticanja u našem putu prema Nebu su međuljudski odnosi. Isus napominje kako treba ljubiti neprijatelja. Ništa novo, to nam je dobro poznato, ipak živimo drugačije. Ovozemaljska mjera ljubavi drugačija je od Kristove, to je mjera oskudna, ograničena, a Isus traži mjeru nabijenu, natresenu, preobilnu. Takva mjera nalazi ljubavi i za one koji nas mrze, koji nam ne žele dobro, koji rade protiv nas. Tu je tako očito uočljiva razlika između onih koji ostaju zemljani i onih koji teže k duhovnom. Jer, težiti duhovnom nije samo moliti nego i cijeli život usmjeriti prema Kristovom nauku, u kojem ljubav zauzima istaknuto mjesto. A prijatelje ljube svi, i dobri i zli, i »zemljani i duhovni«, a ovi drugi prepoznaju se po tome što ljube i one koji su im neprijatelji. Ukoliko želimo uzvraćati istom mjerom kakvu primamo, ostajemo ovozemaljski, jer onaj koji surađuje s Duhom Svetim i želi se izdići iznad ovozemaljske ograničenosti i živi prema Kristovu savjetu: »Budite milosrdni, kao što je Otac vaš milosrdan« (Lk 6,36). To je jedini siguran put u Nebo, jer »mjerom kojom mjerite vama će se zauzvrat mjeriti« (Lk 6,38).

Cila Radakov

Šest desetljeća s češljem u ruci

Subota je bila određena za pranje kose i frizuru, a srijeda za češljanje. Također, uz friziranje smo radili i manikir i mislim da smo bili prvi u gradu koji smo imali lak za nokte u boji. Znalo se što je frizura za cijeli tjedan – »radna«, a kakve su se frizure pravile za svatove ili neka bitna slavlja

O frizurama i izboru frizera i danas, ali i nekad, brigu su vodile uglavnom žene. Nakon razgovora s ovojednjam sugovornicom, frizerkom **Cilom Radakov** stječem dojam da mi danas zapravo ni ne znamo koliko i kako su nekada žene vodile računa o svojim frizurama.

Kada se poslom počnete baviti na vrijeme, onda se sa 74 godine života možete pohvaliti da imate 60 godina radnog staža.

»Bilo mi je tek 14«

Naša sugovornica majka Cila, kako je mnogi zovu, i oni kojima je stvarno majka, ali i oni kojima nije, 1962. godine je krenula u školu za frizera i to tako da je prijepodne pohađala nastavu, a popodne išla raditi. Dakle, sa svega četrnaest godina počela je raditi. Jasno, prvo je prala kose, pomagala i učila posao.

»Zanat sam završila 1964. godine i odmah sam se zaposlila u elitnom salonu *Terri Jozsá*, koji je bio na Korzou. Nije tada bilo puno salona u gradu, ali najelitniji su bili *Terri Jozsá*, *Tereg*, *Kikić*, nakon toga *Stipić* i salon koji je držao **Béla Szábo**. Mene je vlasnik salona zaposlio i s namjerom da će od mene kolegice naučiti srpskohrvatski jezik, ali od svog njihovog učenja, jedino sam ja naučila mađarski jezik. U tom salonu sam radila do 1968., a onda sam otišla raditi u Tavankut. Iako sam tamo voljela raditi, bila sam svega dvije godine. Suprug je bio terenski radnik i kad je on otišao, meni se nije ostajalo samoj u Tavankutu, pa sam se vratila u grad«, priča nam sugovornica i pojašnjava kako je 1969. godine u Subotici otvoren još jedan elitni frizerski salon, *Univerzal*, i u njemu je počela raditi 1970. godine, gdje je bila punih 18 godina. Nakon toga su je poslali da postavi posao u novootvorenom frizerskom salonu na Prozivki (dio Subotice).

»Plaća frizera je tada bila jako mala, i jednostavno sam riješila i dala otkaz. Kasnije sam radila od kuće, ali sam neke mušterije zadržala. Tako i danas friziram mušteriju na kojoj sam radila diplomski rad. No, sada je mislim dosta. Kralježnica je stradala, koljena isto i jednostavno ne mogu više«, priča majka Cila koja je zaista zaslužila nakon toliko godina rada odmarati i uživati u svojoj unučadi **Vedranu, Davorinu i Luciji**.

Zanimljivosti koje se pamte

Šest desetljeća rada je jednostavno nemoguće opisati, niti prepričati, ali da se tijekom svog rada naslušala i nagledala svega to je jasno svima. No, kako bi to bilo da se ipak nismo dotakli bar poneke zanimljivosti. »Prvo smo učili praviti valove, i to na jastučićima koje smo sami pravili od prirodne kose, a tek kad smo svladali zadatak na jastuku, smo mogli raditi nekome na glavi. Sami smo pravili od prirodne kose, dlaku po dlaku i umetke za kosu, farbali ih i pripremali. Jako puno se radilo. Bilo je puno mušterija, a malo salona. Imali smo mušterije koje su dolazile dva puta tjedno redovito u salon. Subota je bila određena za pranje kose i frizuru, a srijeda za češljanje. Raščešljali bismo kosu, bez pranja, i ponovno napravili frizuru, punđu ili tko je što nosio. Ali sve žene su bile sređene i dotjerane. U salonu *Terri Jozsá* je na sredini bio tepih, a mi smo tada, šezdesetih godina, imali kragne za šišanje koje su pozadi imale džep u koji bi padala kosa

prilikom šišanja. Također, uz friziranje smo radili i manikir i mislim da smo bili prvi u gradu koji smo imali lak za nokte u boji. To je bilo nešto posebno. Gazda je u to vrijeme posjećivao frizerske sajmove u Parizu. U salon je dolazila elita grada, a gazda se doslovno mušterijama klanjao do zemlje i pozdravljao ih s 'ljubim ruke'. Odnos prema mušterijama je bio na najvišem mogućem nivou», priča nam Cila Radakov i pojašnjava kako su u to vrijeme trgovkinje bile pretplaćene na frizuru u njihovom salonu.

U to vrijeme modnom scenom su vladale punđe, tapiranje i frizure koje su bile, rekli bismo, »nesalomive«. Znalo se što je frizura za cijeli tjedan – »radna«, a kakve su se frizure pravile za svatove ili neka bitna slavlja.

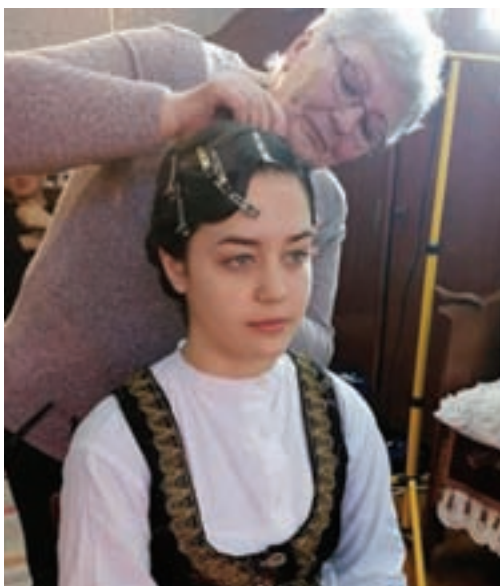
»Radila sam u jeku tapiranja i punđa, čak sam imala zarez na zubu od šnalica, koje sam kao i većina otvarala zubima, a prsti na rukama su imali zadebljanja od šnala. Bilo je onih mušterija koje su htjele prihvatiti savjet, a i onih koje su primjerice donijele fotografiju i rekle da to žele. Pa sad iako smo im savjetovali da to njima neće stajati, one su to poželjele i gotovo. Važilo je pravilo da je mušterija uvijek u pravu«, priča majka Cila.

Po riječima sugovornice, u njenim počecima nisu postojale krem farbe, nego farbe u prahu *urzol* koje su se kuhale. Imali su osnovne boje: crnu, plavu, smeđu i crvenu (mahagoni) i od toga su se miješale boje. U bilježnici su imali zapisanu boju za svaku mušteriju koja se farbala, koliko mililitara koje boje je potrebno pomiješati s puderom da bi se dobila odgovarajuća nijansa. Blanš je i tada postojao, kao i hidrogen koji se morao razblaživati s vodom. Tek sedamdesetih godina su se pojavile krem farbe za kosu.

Novogodišnja euforija

Gotovo nezamisliva priča sugovornice je priprema za doček Nove godine, koja nas je do suza nasmijala. Naime, kako je sugovornica rekla, tijekom cijele godine je bilo posla preko glave, ali najveća euforija i ludilo je bilo za doček.

»Uh, tad smo znali počinjati raditi u dva sata tijekom noći – na Silvestrovo. Dobro se sjećam, kako ne bih išla

sama po noći, tata me je vodio i kad sam došla na Korzo pred radnju i vidjela da njih već deset stoji u redu... To je bila opća euforija. Zlata, srebra u kosi, šljokica, crvenih i zelenih, kako je ruho bilo takve su bile i šljokice. Mi smo sve šljaštile. Bilo je takvih situacija da smo morali zaključati vrata kako nitko više ne bi mogao ući», priča nam majka Cila i dodaje »Bilo je situacija da nam je nestalo viklera. Sedam-osam bura radi, nije se onda feniralo, ali nema viklera. I onda žena ode kući, doneše svoje viklere, mi uvijemo, a onda one sjede i suše se. I tako cijeli dan. Nismo mogli disati od žena. I onda i mi same idemo na doček na koji sam dolazila oko 10 sati uveče. Redovno radno vrijeme je tada bilo od 5.30 do 20.30 sati, a kad odete na posao, a žene već stoje u redu...«

Kurđup i konđa

U svoj euforiji oko punđi i raznih prohtjeva Cila Radakov je uvijek našla i vremena za češljanje i pravljenje konđi i kurđupa. Tako je u svom radnom vijeku često češljala bandašice, djevojke obučene u nošnji za *Dužijancu*, Prelo, Bršančevo... Svoje umijeće je prikazala i u sklopu Seminara bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu, kao i na *Vinkovačkim jesenima* gdje je sudjelovala u revijalnom dijelu *Etno frizura Hrvatske*.

U razgovoru s majka Cilom naučili smo i što je punđa, što je konđa, a što kurđup. Kada je u pitanju bunjevačka nošnja, uz nju se uglavnom nosila konđa ili kurđup, a obvezno je pravljena što niže, na potiljku glave. Konđa je svečanija i nosila se uglavnom uz svečanija ruva (svilu, šling),

a kurđup je kada se uplete pletenica od kose i zamota. To se uglavnom nosilo ispod marama i za *poslen dan* uz sefir, piker i *randa ruva*.

Ono što nas je kroz ovaj razgovor zabrinulo jest pitanje tko će to sad praviti?

»Ne znam što bih rekla. Nema kandidata koji to žele naučiti. Sada se radi na brzini i jednostavnosti, kako i živimo, a za ove frizure je trebalo vremena«, kaže sugovornica i dodaje: »Jako puno svijeta sam upoznala uz ovaj posao. Cijeli život sam posvetila tom poslu i jako sam ga voljela. I sad bih radila da mogu. To me ispunjavalo i zahvalna sam Bogu i na svemu ovome, a sada ću dok god mogu češljati samo svoju unuku.«

Ž. V.

Lokacija nekadašnjeg župnog dvora

Na karti Subotice iz 1928. godine ucrtan je nekadašnji župni dvor župe i crkve sv. Jurja (u prilogu), te je tako za sva vremena, ipak, otet od zaborava. Među suvremenicima malo je onih koji ga pamte, jer je srušen još prije oko pet-šest desetljeća. Na lokaciji gdje je u prošlosti postojao župni dvor, a to je na uglu ulica braće Radića i Dragiše Mišovića, davno je podignuta višekatnica s parking prostorom. Ovdje više nema nikakvih tragova građevine iz prošlosti. Ostala je samo bilješka na karti grada. Nakon što je srušen stari župni dvor, novi je smješten u obližnju uličicu s druge strane crkve.

Prije stotinu godina, prema podacima spomenute povijesno vrlo važne karte grada, Ulica Dragiše Mišovića zvala se Jurjevska, a ulica iza nekadašnjeg župnog dvora nosila je naziv Plebanijska (danas je Šolohova). Crkva, župni dvor, škola i vrtić,

četiri objekta u neposrednoj blizini jedan drugom, činili su središte života ovog dijela grada i svi su precizno ubilježeni na karti.

Prema podacima dr. **Zsuzsanne Korhecz-Papp**, slikarice-restauratorke subotičkog Gradskog muzeja, nekadašnji župni dvor crkve sv. Jurja projektiran je 1858. godine u stilu historicizma, a autor projekta je bio **János Skultéty**. Projekt će uskoro biti prikazan u okviru izložbe »Historicizam u Subotici«, koja se priprema u Muzeju.

Iako crkva u ovom dijelu grada nosi ime sv. Jurja, mnogi je i dalje zovu Senćanska, na isti način kako crkvu sv.

Roka nazivaju Kerska, što znači po lokacijama gdje se nalaze. Ali zašto Senćanska kada se ovo područje danas zove »Bajnat«? U pitanju je stari subotički toponim, »Senta«, koji je, među ostalim toponimima pojasnio **László Szekeres**: »To je bio naziv južnog dijela grada Subotice. Nalazio se između Senćanskog i Petrovaradinskog puta (Ulica braće Radića), u okolici današnje crkve sv. Jurja...« (*Rukovet*, broj 4 – 6, 2006.).

Družba

Mlada družba sa slike je snimljena avgusta 1954. u dvoru nuz crkvu sveti Lovra u Sontu. Po običaju koji traje još i dandanas, rodovi i poznati kad izajdu sa Božje službe malo zastanu, pa se pozdravu, upitu za zdravlje i šta vam radu doma. Tako su se i oni trefili posli večernje i nako momački i divojački nasmijani malo podivani. A, tu se eto zateko i slikar i di će se najt bolja prilika za slikovanje od ove?!

Taman su sinoć stigli iz Stapara di već misecima od rana prolića radu po njiva na svi poljčki poslova staparcke zadruge. Oma posli Uskrse se raščupavala repa. Posli se kopali kukuruzi od ujtru čim se vidi, pa do uveče u osam sati. Najvažniji posov je bio oko žita. Svako je nastojao da redovno obavlja sve poslove i da nikad ne izostane, jel mu je to bila sigurnost da će raditi na mašine vršalice, to jest da će zaraditi krov za cilu godinu. Između ti svi poslova se kosilo i kupilo sino. Posli kirbaja je stizala konoplja za sič. Malko vrmena je bilo za berbe grožđa što se ni ni gledalo da je posov, neg radost i veselje. Čim su vinogradi pobrani, stizali su kukuruzi za brat, a onda siča kukuruzovine i tek je onda bio kraj poljčki poslova.

U grupe ji je bilo oko pedeset. U Stapara su bili na konaku po kojikaki štala. Bit doma nediljom s prolića, liti i s jeseni je bilo štogoda. Nediljom se odmaralo, lipo pojilo i ako je moguće malo štogod i popilo. Obavezno se išlo u crkvu na misu i posli podne na večernju. Sa večernje mladež se korzirala po korze sve do večere. Lipo se uredilo ko što i vidimo n' ove slike, samo eto, muškima se baš nije išlo jako na večernju, pa se na njoje taj put zateko samo Pera od cile radne grupe.

Pera je u odelu po tadašnje mode, a i divojke su sve uredite u pravu šokačku blagdansku nošnju isto po tadašnje

mode. Ni jedna se još nije »prirušila« u gospocko. Sve nosu bluze sončanckoga kroja. Svako šokačko selo je imalo svoje krojeve bluza, sukanja i pregača. Na noga su obule sandale što su pravili sončancki šusteri. Kike su jim svr čela nakudrane prenazlima (napravama grijanima na žari) »na talase«.

Družba se u korze dogovarala i planirala kako će se sutra ujtru u ranu zoru najt. Di, na koji čoševa u Sontu. Ko će šta ponet od jila i aljina. Jedampt na dan su jili kuvano, a kuvaricu su izbirali između sebe. Za njima su iz Stapara dolazili traktori sa prikolicama. Iz Sontu se išlo staparckim putim (danas Staparska ulica), prašnjavim drumom do Mostonge, a posli Tise, kako Sončani danas zovu kanal Dunav – Tisa – Dunav. Čuprijom se prilazilo priko, a kad je kanal bio iskopan, kompom, pa poljkima putovima do Stapara.

Vidimo ji na slike da su veseli i nasmijani. Srićni su, mladi i zdravi, a imu i posov. Prid njima je još veče i igranka, a već u deset uveče moru bit doma, jel sutra ujtru čim prvi pitlovi zakukuriču moru se dignit, pa orni i žustri it za poslim.

Na slike, nama s lijeve na desnu stranu sidi: **Marta Lukić Bodišova**, r. 1938. Ona je tu najmlađa, tek je 16 godina, što je približito, Martina je pripovijetka. Marta je danas (13. II. 2022.) jedina živa osoba sa slike. Sedamdeseti godina XX. vika se počela baviti pečenjem kolača za svatove i druga velika okupljanja. Po tomu je cilo selo poznaje. Do njoje sidi **Emerka Zlatar Broćina** (?), **Eva Miloš Mežina** (1934. – 2017.), **Eva Miloš Šeferinova** (1930. – 2015.). Stoju: **Ana Šimić Žalimova** (1933. – 2015.), **Petar (Pera) Jakšić Birdalokin** (1937. – 2017.) i **Kata Pejić Opacina** (1935. – 2021.).

Ruža Silađev

LJUBAV u Sonti se dijeli

Ako ste bar malo zaljubljeni, onda dobro znate da je 14. veljače obilježen dan zaljubljenih, sv. Valentin. Da je ljubav nešto što se treba dijeliti znamo svi, ali ove godine na poseban način to su nam pokazale učnice osmog razreda OŠ *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte. Skupa s nastavnicom hrvatskog jezika **Tamarom Kokai**, one su odlučile ljubav podijeliti s učenicima viših razreda, te s

nastavnicima i osobljem škole. Kako bi napravile vanilice, zavrnule su rukave i primile se posla u školskoj kuhinji. Sve vanilice za ovu priliku bile su u obliku srca, a onda se uz poruku »Sretno Valentinovo« našle upakirane u celofanu. Naposljetku bile su i razdijeljene. Ljubav se toga dana osjećala u zraku, ali i u stomaku.

Ž. V.

Općinska smotra recitatora

Općinska smotra recitatora *Pjesniče naroda mog* bit će održana 3. ožujka u amfiteatru Otvorenog sveučilišta, Trg cara Jovana Nenada 15, prvi ulaz (ulaz gdje nije porta).

Raspored smotre recitatora:

- od 9 do 11 sati niži uzrast, od I. do IV. razreda;
- od 11 do 13 sati srednji uzrast, od V. do VIII. razreda;

- od 13 do 15 sati stariji uzrast, srednje škole.

Budući da smo zbog aktualne epidemiološke situacije ograničeni brojem sudionika koji mogu prisustvovati na smotri predviđeno je da na natjecanje dođe samo recitator u pratnji maksimalno jedne osobe (mentor ili roditelj).

Podjećamo da se prijave na obrascu mogu dostaviti najkasnije do 23. veljače osobno ili na adresu: Gradska knjižnica Subotica, Cara Dušana 2, Subotica.

Viši rang natjecanja (Zonska smotra) bit će održan 10. ožujka s početkom u 10 sati na istome mjestu.

Zvončari u očima djece

Roko Piuković

Poklade su i pokladni običaji svugdje su oko nas. Učenici 3. c razreda OŠ *Ivan Milutinović* upoznali su se s jednim zanimljivim pokladnim običajem u Hrvatskoj – s običajem *zvončara* s područja Kastavštine. Po riječima učiteljice **Tanje Dulić**, svi skupa poslušali su priču o ovom pokladnom običaju, pogledali fotografije *zvončara* i snimke njihove ophodnje na YouTubeu. Tada su se primili posla, kreda i ugljen bili su im pribor, a umjetnost se prikazala na recikliranom papiru.

Evo kako izgledaju *zvončari* u očima djece.

Andrija Vuković

Ina Bačlija

Fran Rukavina

Leona
Vukmanov Šimokov

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Daniel Šarčević**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – 2. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: plivanje u PL *Spartak*

VOLIM: igrati igricu na mobitelu

NE VOLIM: domaću zadaću

U SLOBODNO VRIJEME: igram se sa sestrama i braćom

NAJ PREDMET: matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: biolog

Too
Optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, vranogosi, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proizvki u Subotici (42 kv, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadordjeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem motokultivator *gorenje muta* 8 ks, s dizel motorom, frezom širine 60 cm i kosilicom za travu širine 105 cm. Sve je ispravno. Tel.: 063-351-582.

Iznajmljujem dvosoban stan u Subotici (Ker-tvaroš), u blizini Ekonomskog fakulteta. Prednost imaju studenti. Cijena 150 eura mjesečno, plus troškovi režija. Kontakt telefon: 064/222-13-37.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (Sl. glasnik RS, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019) Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju višeporodičnog stambenog objekta Po+P+4+Ps na k.p. br. 1105, 1106 i 1107 K. O. Stari grad u ulici Sterijina u Subotici s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije

(naručitelj projekta »City Invest gradnja« d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 25. veljače do 3. ožujka 2022. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je »Kubarch« d.o.o. Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9) od 25. veljače do 3. ožujka 2022. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljović.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku će biti dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 22. 2. 2022.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

ILI-ILI

AKCIJA

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

AT

Astra
Telekom

011 44 22 009

Odlazak iz Sombora

Kaločki Nadbiskupski konzistorij je 26. lipnja 1769. godine posljednji puta raspravljao o somborskom slučaju i o osobi fra **Roka Smendrovića** koji se bavio masovnim egzorcizmom. Ne zna se točno odrediti u kakvom je raspoloženju teklo to zasjedanje koje je bilo presudno za fra Roka, na kome je odlučeno da mora napustiti grad Sombor. Zapisnik pod točkom četiri bavi se pismima koja su stigla iz Sombora za fra Rokovu obranu. Vjernici i gradski činovnici su tražili da se fra Roku vrati mogućnost slobodnog egzorciziranja i ispovijedanja. Iz zapisnika se vidi kako je izričita želja kaločkog nadbiskupa bila da se fra Roko premjesti, »skloni« iz Sombora. I to ne samo iz Sombora nego i iz Kaločke nadbiskupije. Konzistorij predlaže da se što brže javi somborskom gvardijanu da odradi premještaj fra Roka iz Sombora. U pismu kojeg je konzistorij poslao somborskom gvardijanu vidimo njihovo mišljenje o fra Roku. Konzistorij je smatrao da je fra Roko namjerno nagovarao vjernike grada Sombora da bi slali pisma u nadbiskupiju u kojima ga hvale i traže njegov ostanak. Nazvali su ga manipulatorom koji oplakuje sebe i svoj marljivi rad, da bi ga nadbiskupija sažaljevala. Kaločki nadbiskup se bojava velikih problematičnih situacija i štetnih događaja za Crkvu. Zato je smatrao da je bolje ako se fra Roko skloni. Traži se od gvardijana da nagovori provincijala franjevačkog reda, da se fra Roku nađe novo mjesto izvan Kaločke nadbiskupije.

Fra Roko svoje poslednje pismo šalje Kaločkom nadbiskupu 7. srpnja 1769. godine. U Slavonskom Brodu je održan kapitul franjevačke provincije, na kojoj je fra Roko Smendrović dobio premještaj u Našice. Napustio je Sombor.

Iz života jednog franjevca koji je djelovao na području koje je za njega bilo idealno tlo za misijsku aktivnost pronalazimo zanimljivosti koje opisuju to vrijeme i mentalitet i dolazimo do zaključaka, povijesnih i kulturoloških. Bačka je u drugoj polovini 18. stoljeća već bila religijsko, kulturološko, etničko, šarenilo. Možemo reći granica zapadnog i istočnog kršćanstva. U 17. stoljeću tu su se nastanili južni Slaveni. Djelovanje franjevaca na ovom području je jako bitno. Nekadašnja srednjovjekovna naselja opustošena za vrijeme osmanlija krajem 18. i početkom 19. stoljeća se nanovo naseljavaju, spontanom migracijom ili planskim naseljavanjem. Habsburška vlast je potencirala naseljavanje njemačkog stanovništva na ova područja. Točno je bilo određeno u kojem naselju tko treba živjeti u točno određenom postotku. Naseljeni su u većini Nijemci

Trg, kip i crkva Presvetog Trojstva, Sombor

katolici, pa i evangelici, i Rusini grkokatolici. Pojavili su se i Židovi. Ako analiziramo naselja, vidimo da se rijetko može govoriti o oštrim granicama naroda, bila je to velika namjerna mješavina svih.

Stanovnici Sombora u drugoj polovici 18. stoljeća bave se pretežno poljodjelstvom. Stjecanje statusa slobodnog kraljevskog grada utjecalo je na izgled Sombora. U periodu boravka fra Roka u gradu su se događali značajni pothvati u izgradnji. Grad je većinom imao niske kuće s krovom od trske, široke ulice koje su se u kišnom periodu godine pretvarale u blatne močvare. Od 1750-ih počinju ozbiljnije gradnje, to su bili prvotno objekti gradskih i crkvenih vlasti. Među prvim objektima su bili gradska kuća, franjevački samostan i crkva, velika pravoslavna crkva, Grassalkovich palača i malo kasnije Krusperova palača. Katolička crkva je u velikom zamahu počela s izgradnjom svojih svetišta. Godine 1743. franjevački samostan u čijoj svečanoj blagovaoni je pročitana povelja slobodnog kraljevskog grada 1749. godine. Godine 1751. gradi se kapela preko puta crkve Presvetog Trojstva posvećena sv. Ivanu Nepomuku. Izgrađena je iste godine, a 1752. se postavlja kamen temeljac za izgradnju nove crkve Presvetog Trojstva, današnja župna crkva. Od 1764. do 1767. gradi se kalvarija s kapelom, koja danas ne postoji. Godine 1781. završava se izgradnja kapele Sniježne Gospe u Čičovima, a 1774. godine se podiže spomenik Presvetom Trojstvu na trgu ispred Gradske kuće. Iz perspektive događaja u svezi fra Roka zanimljiva je povezanost crkvenih i gradskih vlasti.

(tekst sastavljen na osnovu knjige **Dániela Bártha** *A zombori ördögűző*, Budapest, 2016.)

Utrka za prvaka

Susreti 23. kola 1. HNL doslovno su potvrdili najavu kako će ovo prvenstvo biti jedno od najzanimljivijih u povijesti hrvatskog nogometa. Jer svaki odigrani susret imao je svoju draž u rezultatskom i natjecateljskom smislu. Osobito oni vodećih momčadi. No, krenimo redom.

Sretni Dinamo

Stara je istina kako sreća prati jake i hrabre, a baš tako se dogodilo u subotnjem susretu između lokalnih rivala *Dinama* i *Gorice* (2:1). Vodeća momčad prvenstva se cijeli susret mučila protiv susjeda i do samog kraja je

izgledalo kako će podjela bodova biti realan ishod ovog prvenstvenog susreta. A onda je u 89. minuti sijevnula bomba najboljeg igrača *modrih* **Mislava Oršića** i sva tri boda su ostala na Maksimiru. Na veliku žal *Osijeka*, *Rijeke* i *Hajduka*...

Sigurni Hajduk

Proslava *Hajdukovog* 111. rođendana obilježena je na Poljudu na najljepši mogući nogometni način. Sigurnom pobjedom (3:1) protiv *Slavena* pred maksimalno popunjenim gledalištem (zbog pandemije je limit 40 posto popunjenosti). Debitirao je povratnik **Nikola Kalinić** (asistencija za prvi pogodak), a zabili su i **Lukas Grgić** (prvijenac u bijelom dresu) i najbolji strijelac Lige **Marko Livaja** (jedanaesterac). Prvi puta od povratka u *Hajduk* na vratima je stajao **Danijel Subašić**.

Još sretniji Osijek

Derbi susret 23. kola igran je na stadionu *Osijeka* između istoimenog domaćina i *Rijeke*, u tom trenutku najbližih pratitelja vodećeg *Dinama*. Tvrduta utakmica u kojoj je bio veliki bodovni ulog na koncu je odlučena pred sam

kraj nesretnim autogolom nogometaša *Rijeke* **Sava Arangela Čestića** (1:0). Osječani su se radovali pobjedi i nastavku utrke za liderom tablice, a i ovaj susret je potvrdio kako se u 1. HNL doslovno posve nezvjesno igra do posljednjih minuta svakoga susreta.

Nevjerojatni Hrvatski dragovoljac

Što reći o kvaliteti ligaškog natjecanja kada uvjerljivo posljednjeplasirana momčad *Hrvatskog dragovoljca* na gostovanju nadmoćno slavi protiv solidnog *Šibenika* s 5:0. To je jamačno najbolji dokaz kako se kvaliteta domaćeg nogometa sve više diže i nema više laganih susreta u kojima je domaća momčad preplaćena na pobjedu. Niti *Lokomotiva* nije uspjela materijalizirati prednost svoga travnjaka i odigrala je neodlučeno protiv *Istre* (1:1) koja se grčevito bori da izbjegne pretposljednje mjesto koje vodi u doigravanje za ostanak. A borba za to mjesto će biti grčevita između trojca: *Istra*, *Slaven* i *Šibenik*.

D. P.

Rekord Hajduka

Još jedna lijepa činjenica obilježila je proteklo 23. kolo 1. HNL. U duhu proslave svoga 111. rođendana *Hajduk* je oborio vlastiti rekord u broju registriranih članova s plaćenom godišnjom članarinom i sada ih broji više od 43.400. Impozantna je to brojka koja najbolje oslikava privrženost jednoj momčadi, ali i pravilan odnos prema nogometnom sportu u Hrvatskoj.

KOŠARKA

Pobjeda Cibone

Košarkaši *Cibone* zabilježili su sigurnu pobjedu na gostovanju kod *Krke* (87:52) u 20. kolu regionalne ABA lige. Druga dva hrvatska predstavnika *Split* i *Zadar* upisali su nove poraze, *Split* su doma poraženi

od *Cedevita Olimpije* (79:83) dok su *Zadrani* uvjerljivo poraženi na gostovanju kod *Crvene zvezde* (91:69).

TENIS

Gojo poražen u finalu

Mladi hrvatski tenisač **Borna Gojo**, koji je zablistao prošle godine na završnici Davisova kupa, nije uspio stići do svoje prve pobjede na ATP turnirima iz Challenger serije. Bolji od njega, u finalnom duelu Challenger u Bengaloreu (Indija) bio je **Chun Hsin Teng** (Tajpeh) s 6:4, 7:5.

OLIMPIJADA

Zubčić deseti u veleslalomu

Najbolji hrvatski skijaš današnjice **Filip Zubčić** nije se uspio umiješati u borbu za medalje u olimpijskoj veleslalomskoj utrci voženoj u nedjelju, 13. veljače. Poslije, za njega, izuzetno slabe prve vožnje (15. mjesto), malo se popravio u drugoj i na koncu zauzeo deseto mjesto što je u ovom trenutku i najbolji rezultat jednog hrvatskog olimpijca i olimpijke na igrama u Pekingu. Sljedeća šansa za potencijalno olimpijsko odličje je slalom utрка.

POGLED S TRIBINA

Mateo Kovačić

Po mnogima jedini mogući nasljednik **Luke Modrića** je veznjak *Chelsea* i hrvatske nogometne reprezentacije **Mateo Kovačić**. A on to kontinuirano dokazuje...

U polufinalnom susretu Klupskog prvenstva svijeta protiv prvaka Azije *Al-Hilala* (1:0) bio je jedan od najboljih igrača na travnjaku, a kontinuitet odličnih partija u plavoj majici aktualnog prvaka Europe nastavio je i u finalnom duelu protiv prvaka Južne Amerike *Pamerirasa*. Njegova momčad slavila je golom u produžecima (2:1), a Mateo je odigrao devedeset minuta kada ga je zamijenio **Ziyech**. Osvajanjem naslova klupskog prvaka svijeta Kovačić je postao prvi Hrvat kojemu je to uspjelo u majicama dva različita kluba. Podsjećamo, prethodne naslove dva puta (2016., 2017.) je slavio u dresu *Real Madrida*. Veliki je to uspjeh za ovoga 27-godišnjeg veznog igrača rođenoga u Linzu (Austrija) i nastavak njegove niske predašnjih velikih trofeja (3 naslova

prvaka Europe s *Realom* i 1 naslov sa *Chelseajem*). Dodamo li tome i naslov svjetskih viceprvaka iz Rusije 2018. godine, onda je njegov CV zbilja jedan od najimpresivnijih u povijesti hrvatskog nogometa.

Vratimo se malo, za tren, u prošlost i sjetimo se i ostalih nogometaša koji su se uspjeli okititi naslovom svjetskih klupskih prvaka. Niz započinje 1996. godine **Alen Bokšić** (*Juventus*), potom slijede **Robert Jarni** i **Davor Šuker** (*Real Madrid* – 1998.). Slijedi dugih trinaest godina pauze dok se 2011. godine braća **Niko** i **Robert Kovač** (*Bayern*) nisu uspjeli na pobjedničko postolje. Sljedeći slavodobitnik bio je **Dario Šimić** (*Milan* – 2007.), potom slijede 2013. **Mario Mandžukić** (*Bayern*) i 2015. **Ivan Rakitić** (*Barcelona*).

U sljedećim godinama (2016.-2018.) dolazi do apsolutne dominacije *Real Madrida* u čijoj su majici bili Luka Modrić (3 puta) i Mateo Kovačić (2 puta). I konačno, ove 2022. godine slavljenu je ponovno Mateo Kovačić (*Chelsea*). Tko će biti sljedeće ime na ovom besmrtnom popisu ostaje nam vidjeti, ali jedno je sigurno: mala Hrvatska je jedna od malobrojnih

država koja ima kontinuitet nogometaša koji su osvajali naslove europskih i svjetskih klupskih prvaka.

D. P.

Narodne poslovice

- * Strpljenje bez otpora je vjerovanje.
- * Promijeni se prije nego što moraš.
- * Priznati da ne znamo početak je rasta.

Vicevi, šale...

- Što to radiš?
- Vježbam da budem strpljiv.
- I, kako ti ide?
- Hajde, ostavi me na miru!

Otišao čovjek kod psihijatra.

- Doktore, svaku noć sanjam vjeverice kako igraju nogomet.
- Aha, dobro, ništa ne brinite, prepisat ću vam odlične lijekove.
- Hvala, s tim da ću ih početi piti sutra.
- Zašto tek sutra?
- Večeras je finale!

Mudrolije

- * Što ti želim, nek' mi bude. Što mi želiš, nek' ti bude.
- * Istina ponekad može biti okrutna, ali nema istine koja je okrutnija od laži.
- * Ne postaje se prosvjetljen zamišljajući svjetlost već osvještavanjem vlastite tame.

Vremeplov – iz naše arhive

Hrckov maskenbal, 2010.

Iz Ivković šora

Podsićanje

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo, sidim u kujni, lagacko ložim u šporelj i kunjam kugod pile kad ima tekudi. Kad vam izdivanim kako sam prošo, i vi ćete se smijati kugod ova moja dva pajdaša. Niki dan kad je palo ono malo sniga ja rondzam i tražim lopatu za snig da odbacim od salaša do košare, šupe i oko svinjaka i taman da ću je dovatiti naslonjenu na stari čardak kad stanem na nike polak grabljice pokrivene snigom kugod da su se žmure sigrale, i dabome onaj drugi kraj me tako očane nako sagnutog po livim oku da sam sve zvizde vidio. Njima dabome ništa ne fali, stare jedno četrdeset i kusur, sapište kugod novo. Ta šta divanim – i novo bi se odvalilo. Vi'te šta je srića, još i doljni kraj je jedna strana odvaljena, zato sam i naslonio tamo prija jedno tri-četiri godine. Sve se mislim da sad kad me ovakog modrog oka vide ova moja dvojca sav šor će znati, a ne sumnjam kaki će bit pripovidaka po Ivković šoru o tim. Nisam dobro ni završio s gustiranjem kad jevo nji na vrata. No, pak, što kazla moja nana Klara, svem će dugačkim izaći kraj pa tako i divanima a i oko će proći. Oma me pitali šta sam nagazdovo a ja njim kazo da sam bio na demonstracijama. Josu veli da ne viruje, al kako blentavo pitanje taki i blentav odgovor. Neg, čeljadi moja, šta vi velite na ov novo vokšovanje? Mi ode po selu podobijali nike artije da idemo na niko vokšovanje prija vokšovanja, ko da nas kanda pitaje jal očemo ništa novo el nećemo. Koliko smo nas trojca razumili u ovim našim paorskim glavama da se tu štogod divani o sudovima, sudijama šta li je.. Veli Periša da su baš natrevili koga će oko suda pitati. Naš čovik ne voli ić na sud ni svidočiti, a kamoli štogod birat. Doduše, moram se s njim i složiti. Ni ja baš nisam zdravo ljubitelj sudakanja. Najviše volim da se sporno oma izgadi s čovikom, mani suda. Dida mi davno izdivanio onu pripovitku o onim sinu od prokatora što je tek završio pravne škole, pa oćo na sud. Kad se vratio, ponosno će: »E, baćo, ko je bolji prokator: ti si dvadeset godina vodio sporenje o onim panju oćel se morat vaditi iz mrginja jal neće, a ja eto prvi put oćo na sud pa rišio ljude nevolje, sud brez prava žaljenja rišio«. Baćo prokator gleda u njega, pa gleda, sin ga pita šta već gleda a on će: »Ta, jeto, gledim i nikako da razumim koliko si blendav; ta ja sam na tim panju u mrginju iškolovo i tebe i sestru ti, a ti uzo pa ga se rišio. E, moj derane, ne radi se to tako. Sad moramo tražiti drugu dvojcu što njim smeta panj u mrginju«. Nikad neću zaboravit tu didinu pripovitku i cio život se držim njegovog nauka. Neg, jeto i da se pofalim: sad nam dođu računi na vrime, a i pošta će nam i redovno proraditi pa nećemo morat ić za makar čega u varoš jal Tavankut. Još kad bi proradila i ambulanta i još da ne budne ta koronaška već obična kaka je i bila pa ćemo bit skroz selo na svom mistu. Čeljadi moja, jeto da vam više ne duljim ja bi vas pozdravio, a jevo odu i ova dvojca. Ajd, zbogom.

Rič po rič

Na dva stolca

Piše: Željko Šeremešić

Eto došo svetac za zaljubite no digod komugod možda i ni do tog. Bome, digod, što bi rekli, avioni letu misto vrabaca i golubova a topovi gruvu misto grmljavine. Kažu, sa' će se potuć, sa' će napast jedni druge, sam što nisu. Sa' će rat, sam je granica rastavlja, al sa' će sam što nisu. Sve to ima na sokočalu od televizije, no na vom sokočalu što j' još bolje a zovu ga »lap-top« mož nać od tog gužvanja da ne pomisliš. Digod okreneš sam od tog, no mene čudi kako to da naša država ništa ne kaže, čuti ne smim ni kazat kako jer je sramotski. I na moju sriću veliku i moj unuk Marin došo iz Minkena ope. Kaže, naradio viška sati pa ništa već kući. Kaže, ima on ti novaca, zaradi koliko mu triba al volji mi doć vidit jer malo ko ima didu od sto godina, pa još pri zdravlju i pameti. I tako mi ko uvik ka j' lipše vrime mada nam ni kiša i snig nisu smetali metne u njegovu limuzinu pa idemo malo lutat po ataru, šume pa do prve čarde na paprikaš. I sam da kažem da j' ope kupio novi avto. Kaže da to ni limuzina već da j' »džip«, a ja bi reko da j' tenk. Ta za tog bi plug mogo zapet vala. Zaboravio sam mu ime al znam da je nikaku vol, vo jel tako štagod ko nikaka stoka da prostiš, no kaže da od tog nema cigurnijeg jel kako kaže bezbednijeg. No, da se ja vratim na divan od rata. Pitam Marina šta on misli, oće ovi krenit jel će oni krenit i šta misli šta će »naši« onda radit. Ma on će onako što bi rekli ladan ko šprice da će to odredit, najveći, oni glavni. Kaže da tu su cigurno veliki novci u sigre, oružje, a bome i zemlja i ljudi ako j' virovat. Triba komugod prodat po dobre novce oružje i na kraju ga očerupat da ostane brez gaća što bi rekl. Al kaže da naši mudro čutu jer jedni su im dali novce pa još daju, ne smiju ni reć koliko a drugi su pomogli »našu stvar«, a i još pomažu na mlogo načina. No, u tom pomaganju novaca smo malo vidli. Kaže: »Naši su pravi mudrijaši, malo vamo malo tamo. Mal na vom stolcu mal na nom. Pa mal odjedanput na obadva«. Bome, Marne, ti odviše pametno divaniš. Pa kako j' to moguće mislim se i pitam. Danaske svi divanu da rata neće bit, da nikom ni interes a već isti dan naveče da će počet sutra u dvanajst sati. Mislim se ja da j' ovo taka pripovijčka da je ni na filmu teško nać. Pa ga pitam šta će bit ako do rata dođe, na koji će mo stolac mi sist? E, moj dida, ja mislim da su »naši« misu dali sam da rata ne bude jer smo onda nadidali. Ne valja ni jedan stolac. Jedni su nam što moderno kažu »strateški partneri«, a u druge bi unišli što se moderno kaže a dragog Boga možda moljimo da ne uniđemo. Uh, mislim se, pa mi smo nagreballi. Marin će: »Gle, dida, jedni nam daju najjeftinije naftu i uvik dižu ruku kad su svi protiv nas a kod drugi i za druge po države radi pa nas još podmazivu da se borimo proti lopova svakojaki u državi, da čuvamo zemlju vodu od nas sami i za šta sve ni«. Opalac, mislim se pa za nas se, izgledje, ko boru i jedni i drugi. Baš mudrijaški, mal od jedni korist pa mal od drugi. No, kažem ja da da kad smo već taki cigurno tu još ima kaki stolac na kojem smo kadgod, makar stolčac, hoklica jel panj. Ako ima hasne. »E baš tako, dida«, Marin će. Jest, Marne, cigurno j' tako no kako vidim nama j' uvik potribno da ima makar dva stolca i da rata ne bude. I nema zime za nas nit kraja.

U NEKOLIKO SLIKA

Prvi zraci sunca

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADONAČELNIK
Broj: II-401-121/2022
Datum: 10. 2. 2022. godine
Subotica

Na temelju članka 8. Odluke o proračunu Grada Subotice za 2022. godinu (*Službeni list Grada Subotica* br. 39/2021) Plana korištenja aproprijacije – Financijski plan, Razdjel IV. – Gradska uprava, Glava 00 – Tajništvo za gospodarstvo, lokalni ekonomski razvitak i turizam 5, Program 3 – Lokalni ekonomski razvitak, Programska aktivnost 1501-0003 – Poticaji za razvitak poduzetništva, funkcija 490 – Ekonomski poslovi neklasificirani na drugome mjestu, na ekonomsku klasifikaciju – 481 941 – Dotacije ostalim udrugama građana i članak 11. stavak 1. Pravilnika o načinu i postupku raspodjele sredstava za financiranje programa i projekata udruga u području ostvarivanja javnog interesa putem organiziranja i održavanja sajamskih manifestacija i izložbi iz proračuna Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice* br. 27/18), gradonačelnik Grada Subotice dana 10. veljače 2022. godine raspisuje

JAVNI NATJEČAJ

za financiranje projekata u području ostvarivanja javnog interesa putem organiziranja i održavanja sajamskih manifestacija i izložbi u 2022. godini na teritoriju Grada Subotice

I.

Ovim natječajem (u daljnjem tekstu: Natječaj) dodjeljuju se sredstva udrugama za financiranje projekata u području ostvarivanja javnog interesa putem organiziranja i održavanja sajamskih manifestacija i izložbi na teritoriju Grada Subotice, u ukupnom iznosu od 2.500.000 dinara (slovima: dva milijuna petsto tisuća dinara).

II.

Pravo sudjelovanja na Natječaju imaju udruge koje su upisane u registar udruga, čija se djelatnost realizira kroz ostvarivanje javnog interesa u području organiziranja i održavanja sajamskih manifestacija i izložbi i koja su registrirana na teritoriju Grada Subotice, odnosno imaju sjedište na teritoriju Grada Subotice i djeluju na tom području, kao i da su izravno odgovorna za pripremu i/ili izvođenje programa, i da im račun nije blokiran na dan podnošenja prijave.

III.

Sredstva za financiranje projekata predviđena su za projekte orijentirane na ekonomsku, socijalnu i ekološku dimenziju u području organiziranja sajamskih manifestacija u formi sajмова i izložbi, u svezi promoviranja organske proizvodnje hrane, promoviranja društvenog ujedinjenja, povećavanje produktivnosti resursa kroz kreiranje uvjeta za zapošljavanje, uz uvjet da imaju edukativni karakter. Projektne aktivnosti trebaju biti realizirane u razdoblju od dana objave natječaja do 15. prosinca 2022. na području Grada Subotice.

IV.

Maksimalni iznos koji će se isplatiti po udruzi je 250.000 dinara.

V.

Udruga, kao nositelj projekta, može se natjecati s najviše jednim projektom.

VI.

Natječajnu dokumentaciju čine:

1. Prijava na natječaj (obrazac UG/P-2022 popunjen elektronički, otisnuti i potpisan, koji se s uputom i dodatnim materijalom može preuzeti na adresi www.subotica.rs, odjeljak Natječaji i oglasi),
2. Kratak opis projekta s pregledom aktivnosti (obrazac UG/P-2022 – II. popunjen elektronički, otisnuti i potpisan, u sklopu prijave),
3. Financijski plan i struktura troškova – dio za koji se traži financiranje temeljem natječaja (obrazac UG/P-2022 – III. popunjen elektronički, otisnuti i potpisan, u sklopu prijave),
4. Detaljan opis projekta sajamske manifestacije ili izložbe, koji sadrži sljedeće elemente: navedene sudionike projekta, važnost, mjesto i vrijeme realizacije projekta. Opis priložiti na najviše dvije stranice, uz koje je moguće priložiti publikacije, tiskani, audio, video, digitalni i drugi materijal (obrazac UG/P-2022 – IV. popunjen elektronički, otisnuti i potpisan, u sklopu prijave),
5. Izjava o prihvaćanju obveze korisnika sredstava (obrazac UG/P-2022 – V. popunjen elektronički, otisnuti i potpisan, u sklopu prijave),

Pored obrasca natječajne prijave, uz formulare obavezno priložiti sljedeća prateće dokumente:

- Preslik Rješenja o upisu udruge u registar nadležnog tijela;
- Preslik izvatka iz osnivačkog akta ili statuta iz kojeg je razvidno da se ciljevi udruge ostvaruju u području ostvarivanja javnog interesa sukladno članku 3. Pravilnika o načinu i postupku raspodjele sredstava za financiranje programa i projekata udruga građana u području ostvarivanja javnog interesa putem organiziranja i održavanja sajamskih manifestacija i izložbi iz proračuna Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice* br. 27/18);
- Kratke životopise glavnih sudionika projekta;
- Opis i povijest udruge;
- Prilozi i drugi materijali u svezi s predloženim projektom (publikacije, tiskani, audio, video, digitalni i drugi materijal).

VII.

Natječajni postupak provodi Povjerenstvo za vrednovanje i rangiranje podnesenih prijava i evaluaciju realiziranih aktivnosti temeljem Natječaja (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo), koju imenuje gradonačelnik.

VIII.

Prilikom ocjenjivanja prispjelih prijava Povjerenstvo će vrednovati sljedeće:

- usuglašenost projekta sa strategijskim dokumentima, na državnoj, pokrajinskoj ili lokalnoj razini (0-10 bodova);
- inovativnost ponuđenog projekta (0-15 bodova);
- održivost projekta, mogućnost razvijanja programa, sufinanciranje od strane drugih donatora (0-10 bodova);
- broj i trajanje projektnih aktivnosti (0-15 bodova);
- međusobna povezanost i usuglašenost elemenata projekta koja se odnosi na usklađenost planiranih aktivnosti s ciljevima, očekivanim rezultatima i ciljnom skupinom (0-15 bodova);
- važnost manifestacije (lokalni, regionalni, međunarodni) (0-15 bodova);
- opravdanost prijedloga proračuna u odnosu na cilj i projektne aktivnosti (0-10 bodova);
- publicitet koji se ogleda u načinu i stupnju informiranja šire javnosti o projektu (0-10 bodova);

Povjerenstvo neće razmatrati prijavu ukoliko:

- je nepotpuna i nepravodobna;
- je podnesena od osobe koja nema pravo sudjelovati na natječaju.

IX.

Rok za predaju natječajne dokumentacije je 15 dana od dana objave natječaja na internetskoj prezentaciji Grada, odnosno do 25. veljače 2022.

Povjerenstvo utvrđuje popis vrednovanja i rangiranja prijavljenih programa u roku koji ne može biti dulji od 30 dana od dana isteka roka za podnošenje prijava.

Popis vrednovanja i rangiranja prijavljenih programa objavljuje se na službenoj internetskoj stranici Grada.

Sudionici natječaja imaju pravo uvida u podnesene prijave i priložena dokumenta u roku od 3 dana od dana objave popisa.

Na popis iz st. 1. ove točke sudionici natječaja imaju pravo prigovora u roku od 8 dana od dana objave.

Odluku o prigovoru s obrazloženjem donosi Povjerenstvo u roku od 15 dana od dana njegovog prijema.

Odluku o izboru programa, kao i dodjeli sredstava temeljem natječaja donosi gradonačelnik na temelju izvješća o provedenom postupku javnog natječaja, zapisnika o radu natječaja i prijedloga za raspodjelu sredstava, u roku od 30 dana od dana isteka roka za podnošenje prigovora.

Odluka o dodjeli sredstava objavljuje se na službenoj internetskoj stranici Grada www.subotica.rs.

X.

Prijave na Natječaj podnose se u zatvorenoj omotnici s naznakom: »Prijava na natječaj UG/P 2022. – NE OTVARATI«, Grad Subotica, Gradska uprava, Tajništvo za gospodarstvo, lokalni ekonomski razvitak i turizam, Subotica, Trg slobode 1.

Prijave se mogu dostaviti poštom ili osobno – na šalteru 10,11 i 12 Uslužnog centra Gradske uprave Subotica, Trg slobode 1.

Dodatne informacije mogu se dobiti na telefon 024/626-770 i 024/626-922. Natječajna dokumentacija se ne vraća.

XI.

Informacija o raspisanom Natječaju objavljuje se u sredstvima javnog informiranja i na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs, odjeljak Natječaji i oglasi.

Gradonačelnik, Stevan Bakić

Razglednica sa zimovanja

Prvi put na planini sa snijegom

Ponekad se osjećam kao mali majmun, ako se to tako kaže: sve volim probati, obožavam avanture i smeta mi mirovanje. Jedna od velikih želja mi je da se okušam u skijanju, ali nekako splet okolnosti nije htio olakšati mi. U jednom razdoblju života smo išli samo na ljetovanja, pa onda nismo nigdje putovali, pa sam opet između planine i mora, birala plavo i slano. Došle su na red i planine, ali uvijek nekako s proljeća. Dakle, skijanju i meni se baš nije dalo. I sve bi ovo bio samo interesantan uvod koji obećava skijanje, jer pišem sa zavijane Jahorine, ali i s ozbiljnom povredom meniskusa, tako da moja želja za skijanjem i dalje gubi u borbi.

Za svakoga po nešto

Kako sam na odmoru s ljudima koji ili skijaju ili uče skijati i baš nitko nije zainteresiran za šetnje, morala sam naći neku aktivnost za sebe. Sasvim slučajno, prije polaska, drugarica mi je preporučila da se oprobam u krpljanju. Da budem iskrena, za krpljanje nisam čula prije, bar kao takav izraz, ali sam u filmovima videla ta pomagala koja ljudi privežu za obuću i koja im olakšavaju kretanje po neutabanim planinskim stazama. E, pa upravo ta pomagala su krplje, taj ovalni dodatak, izrađen od različitih materijala, koji se fiksira na zimsku obuću. Ono što se krpljama postiže je raspodjela težine čoveka na veću površinu, pa se tako umanjuje pritisak na snijeg, a onaj koji nosi krplje ne propada u duboki snijeg već se održava na površini. Već prvog dana smo, osvajajući najviši vrh Jahorine, bez krpalja, doživjeli upadanje u snijeg do koljena. Uz zabavu i puno smijeha, ovo propadanje veoma iscrpljuje, tako da je otkrivanje krplji došlo u pravom trenutku.

Dvije divne avanture

Na preporuku sam dobila broj jedne cure koja vodi ture krpljanja na Jahorini i stupila s njom u kontakt. Nisam sti-

zala na dnevnu turu koju je imala tog dana, pa sam nagovorila prijatelje da se i oni prijave i da samo za nas organiziramo noćnu turu. Naš vodič **Sanja Kavaz**, koju toplo preporučujem svima koji budu dolazili na Jahorinu, ponudila nam je opciju da se do vrha popnemo ratrakom, pa da tamo krpljamo turu od dva-tri sata i onda se dolje opet spustimo ratrakom. Odmah smo pristali na sve i zaista je posebna avantura kada vas ratrak penje preko skijaških staza, velikih uspona i zavijanih terena. Na vrhu smo dobili kratko upoznavanje s krpljama, tehnikom hodanja i puni entuzijazma krenuli u mrak. Teško je opisati doživljaj i idilu koja nam se dogodila. Napolju nije bilo baš vedro, ali je snijeg oko nas toliko svijetlio da nismo imali potrebu paliti čeonu lampe. Upali smo u divan ritam krpljanja i plesali s vrhovima koje smo osvajali. Bili smo grupa različitih sposobnosti, ali su na kraju svi uspjeli osvojiti sve vrhove, usprkos vjetru koji je u jednom momentu opasno počeo puhati. Uz šetnju smo dobili i informacije gdje se nalazimo i koji su to vrhovi oko nas. Žao mi je što nisam upalila trek da mi tura ostane snimljena, ali će svaka ko ostati zapamćena kao divna avantura. Ono što sam zapamtila, taxi-ratrakom se popeli s Poljica do *Olimpa*, kružna tura Golom Jahorinom prema Međuplanini, piće u *Olimpu*, povratak taxi-ratrakom na Poljice. Prvi put na krpljama, u noćnoj šetnji planinom, i to planinom zavijanom snijegom. Predivno iskustvo.

Naravno da sam i sutradan morala otići na krpljanje provjeriti kako ova avantura izgleda preko dana. O svim fenomenalnim dojmovima pišem u sljedećem broju i nadam se da već sada imate želju stati na krplje i osvojiti vrh.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na Internetno izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

**Hrvatsko kulturno–umjetničko društvo
„Vladimir Nazor“ Sombor**

88. put priređuje

VELIKO BUNJEVAČKO-ŠOKAČKO PRELO

PRELJSKA VEČERA • FOLKLOR • TAMBURAŠI • TOMBOLA

Nedjelja, 27.2.2022. • od 11 do 20 sati • Hrvatski dom

Info: 025/416-019 (pon–čet, 17–20)